

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang.“

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland „ 2.50
Afzonderlijke nummers „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels „ 0.09
„ „ „ 1000 „ „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente, 7a Heeregracht, Den Haag.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Riouwstraat.

Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één schenken van f 100, zijn donateur(trice) (Zie het inteekenbiljet op blz. 12).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen. — Tentoonstelling te Amsterdam. — Pers-kroniek. — Uit de Oost-Indische Mail. — West-Indische Berichten. — Eene kleine bijdrage tot het inlandsche onderwijs-vraagstuk. — Van Vreemde Koloniën. — Varia. — Vragenbus. — Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië. — Feuilleton.

Mededeelingen.

I. Van de Afdeling Amsterdam:

HERINNERING AAN DE

Algemeene Vergadering

op Vrijdag 23 Februari, 1906, te houden in het American Hotel des avonds 8 uur.

Agenda:

- 1°. Opening.
- 2°. Lezing der notulen.
- 3°. Ingekomen stukken.
- 4°. Jaarverslag v.d. secretaris en rekening en verantwoording v/d. penningmeester.
- 5°. Verkiezing van drie bestuursleden wegens periodieke aftreding der Heeren: P. L. van Genderen, H. Kohlbrugge en H. Th. Rolandus.
- 6°. Benoeming van afgevaardigden v.d. jaarlijkse Algem. Vergadering der Vereeniging.
- 7°. Rapporten der verschillende Commissiën.
- 8°. bespreking van de te houden tentoonstelling van voorwerpen van O. en W. Indische kunst; kunstsnijsverheid enz.
- 9°. Rondvraag en sluiting.

Vooraf met het oog op n°. 8 der agenda wordt eene groote opkomst der leden dringend noodzakelijk geacht.

Mr. J. W. SIKMAN,
Secretaris

II. Van het Indisch Genootschap:

ALGEMEENE VERGADERING

Dinsdag 27 Februari 1906, des avonds te acht uren, in het lokaal van het Genootschap, van Galenstraat 14, den Haag.

Onderwerp van behandeling:

Gemeentewezen in Nederl.-Indië.

In te leiden door den heer Mr. J. H. Ketjen.

Namens het Bestuur,
J. BOUDEWIJNSE,
Secretaris.

Leden, die belangstellenden wenschen te introduceeren, vervoegen zich tot den Secretaris, Balistraat 66, die tot de uitgifte van een beperkt getal kaarten gemachtigd is.

III. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Sedert de vorige week werd in hartelijke dank ontvangen voor de slachtoffers van den watersnood op Midden-Java:

Van Bnesse van R. te 's-Gravenhage f 10.—
„ Semp-sol. te Delft „ 10.—
„ F. H. van B. te Wageningen „ 2.50
„ Mej. C. E. G. te Zutphen „ 2.50
„ een lief meisje, uit haar spaarpot „ 5.—
„ O. R. te N. „ 5.—

te zamen f 35.—

Wanneer nu de volgende week nog meerdere giften inkomen, hopen wij weer een som te kunnen overmaken aan den resident van Semarang, met verzoek dit geld te doen dienen tot leniging van de ellende der armsten en ongelukkigsten onder de noodlijdenden.

Deelden wij in de beide vorige nummers van ons Weekblad mede, hoe liefdelyk Pangoengsen en de Witte-kruiskolonie vele der meest ellendigen en daklozen opneemt en verzorgt, wij mogen niet vergeten ook melding te maken van den zegenrijken arbeid van het „Semarang-sche Comité voor zieke en behoeftige Inlanders“.

In het vijfde jaarverslag der Vereeniging stond daaromtrent aangeteekend:

„Het „Semarang-Comité voor zieke en behoeftige inlanders“, waarmee wij, zooveel als in ons vermogen is, samenwerkten, heeft ter hoofdplaats Semarang twee groote loodsen doen bouwen, van te zamen 2000 M². oppervlak, waarin van Maart 1904 af, onder de leiding van officieren van het Heilsleger, met de verpleging van behoeftige Javanen kon worden begonnen. Te Poerwodadi, hoofdplaats der afdeling Grobogan, werd een huis gehurd, waar door Dr. van der Ley een hospitaal werd ingericht, dat in December 1903 reeds diende tot verpleging van 40 lijders“.

Sedert heeft deze nuttige inrichting haar werkring, door de treurige toestanden onder de Inlanders in die geesteerde streek gedrongen, geducht moeten uitgebreiden.

Onze presidente ontving dezer dagen een bezoek van den heer J. G. Brouwer, officier van het Leger des Heils, thans met verlof hier in het land. Hij is elf jaren op Java werkzaam geweest, den laatsten tijd in Semarang waar nu groote, semi-permanente gebouwen zijn opgericht, om de vele, ten gevolge van slecht of gebrekkig voedsel uitgeteerde en zieke, met huidwonden overdekte, arme Inlanders te kunnen opnemen, die er door een dertigtal bij het Leger des Heils aangesloten (waaronder thans ook een zevental Inlanders) naar behooren worden verpleegd.

Deze man, die met zijne Australische vrouw zich geheel wijdde aan het heil dier ongelukkige Inlanders, kan U vertellen, hoe zijn hart van medelijden bloedde, toen hij na den vorigen watersnood zag, dat drommen van uitgehongerde daklozen naar de hoofdplaats Semarang waren getrokken en daar om voedsel en hulp smeekten; hoe hij toen meer dan eenmaal op 't punt stond zich bij den resident te melden, ten einde zijne medewerking tot leniging der ellende aan te bieden, doch telkens aarzelde uit twijfel aan de noodige middelen daartoe, totdat al heel spoedig daarop van bestuurswege de hulp van de officieren van het Leger des Heils werd ingeroepen, en hun onder verstreking der beschikbare gelden, volkomen vrijheid werd gelaten in de wijze, waarop zij dezen liefdadigheidsarbeid wenschten in te richten. De uitkomsten hebben geleerd, dat hun manier van werken niet alleen goed, maar tevens praktisch en zoo zuinig mogelijk is. Ten bewijze daarvan zij hier alleen aangestipt, dat hun onlangs ook de leverantie van het voedsel der gevangenen is opgedragen, nu gebleken is, dat zij voor de helft van den gewonen leverantie-prijs (12 in plaats van 24 cents daags per persoon) den Inlander behoorlijk voedsel kunnen verschaffen.

Intusschen neemt het aantal verpleegden — niettegenstaande velen, die zoodra zij voldoende hersteld zijn, en

genoeg geleerd hebben om in hun eigen onderhoud te voorzien, de inrichting verlaten, — zóó toe, mede omdat de reconvalescenten uit de ziekenhuizen er heen gezonden worden om weer aan het werk te geraken, — dat het niet lang meer zal duren, of ook hier schieten de fondsen te kort.

Hoort men daarbij echter, hoe hoopvol de heer Brouwer gestemd is, wat betreft de toekomst der op deze wijze weer op de been geholpen noodlijdenden en met hoeveel lof hij spreekt over de groote deugden der Javanen, die hij heeft leeren waardeeren en lief hebben, dan kan men niet anders dan met hem vertrouwen, dat dit werk, zoo niet geheel door giften en jaarlijkse bijdragen van particulieren, (de heer J. A. van der Loeff, Jan v. Nassaustraat 117 den Haag, is secretaris-penningmeester van het Ned. Sub-Comité) dan toch zeker met steun van gouvernementewege voortgezet zal kunnen worden.

IV. Van „Boeatan“

(Perm. Tent. met verkoop, Plaats 9, den Haag.)

Sedert de vorige mededeeling zijn weer verschillende nieuwe bezendingen uit Indië ontvangen; o. a. eene bijzonder fraaie collectie Singaparnaasch vlechtwerk: prullenmanden, sleutel- en bloemkorfjes, brood- en vruchtenbakjes, sigarenkokers, naai- en handschoendozen, ronde en ovaalvormige tafelmattjes, flesschendragers en messenbakjes, alle keurig van bewerking en smaakvol van vorm en patroon. Gelukkig gaat deze industrie vooral ook in kwaliteit meer en meer vooruit, zoodat die zich, onder de noodige leiding en toewijding, ongetwijfeld langzamerhand tot een zeer belangrijke tak van inlandsche kunstsnijsverheid zal ontwikkelen.

Ook kreeg „Boeatan“ nieuwen aanvoer van Baweanen Bagelen-matten, een artikel, waarnaar, met den naderenden voorjaars schoonmaak en de daaraan verbonden opruiming van wand-, vloer- en stoelbekleding, zeker weer veel vraag zal zijn.

Uit Palembang werden weer eenige dozijnen zakdoekjes met opengewerkte (krawangan) randen gezonden, thans, volgens verlangen, van fijner materiaal vervaardigd.

Met vreugde kan Boeatan tevens vermelden, dat hare tentoonstellingen, ook in andere steden en in het buitenland, steeds meer op prijs worden gesteld, zoodat de Raad van Beheer druk werk heeft om te voldoen aan de vele aanvragen, die daarvoor inkomen. Zoo neemt „Boeatan“ thans deel aan de weefsel-tentoonstelling in het Gewerbe-Museum te Basel, waar onze collectie bijzonder geroemd wordt; Donderdag werd te Arnhem voor de leden van Artibus Sacrum eene keur-expositie geopend, ook beloofden wij eene inzending te sturen naar de internationale tentoonstelling te Milaan en mede te dingen bij het door het Parijsche blad „Le Gaulois“ in Mei a. s. uitgeschreven „Concours des arts de la Femme“, bovendien samen te werken met het comité voor de beraamde tentoonstelling te Crefeld en, last not least, krachtadige hulp aan het ondervolgende, loffelijke plan der Afdeling Amsterdam.

Tentoonstelling te Amsterdam.

De afdeling Amsterdam van „Oost en West“ koestert het gewaagde (?) voornemen om in dezen zomer eene tentoonstelling van Indische industrie, huisvlijt en kunstsnijsverheid te houden, in het stedelijk museum (Museum Suasso), doch wenscht er dadelijk de aandacht op te vestigen, dat zonder krachtige medewerking van velen, zoolwel leden als niet-leden der Vereeniging, dit plan niet zal kunnen doorgaan.

Wij doen daarom een dringend beroep op ieder, die belang stelt in onze overzeesche bezittingen, om ons in deze te steunen, en stippen voor hen,

die met de Vereeniging «Oost en West» nog niet ten volle bekend zijn, hier nog even aan, dat het doel van de vereeniging o.a. is:

„Het verspreiden van populaire kennis op allerlei gebied omtrent onze Indische bezittingen, zoowel in woord als in geschrift. Het zooveel mogelijk bevorderen der ontwikkeling van Indische Nijverheid en Kunstnijverheid”.

Voorzeker is er geen beter middel tot bereiking van dit doel, dan het houden van goed-geslaagde tentoonstellingen, waarop getoond kan worden wat de Indische bevolking reeds op verschillend gebied vermag.

Vooraf op de besturen en leden van de afdelingen van «Oost en West», zoowel binnen als buiten Amsterdam, doen wij dit beroep, maar niet minder op ieder ander, die ons helpen kan om in de eerste plaats artikelen en verzamelingen, welke op deze tentoonstelling thuis behooren, tijdelijk aan ons te willen afstaan ter vergrooting en opluistering van het geheel. Wij verklaren ons bereid de kosten van expeditie, bewaring en assurantie voor rekening van onze afdeling te nemen.

Tevens verzoeken wij onzen leden voor deze tentoonstelling, die denklijk met de Rembrandtsfeesten te Amsterdam samen zal vallen, propaganda te willen maken. Wordt Amsterdam in de tweede helft van de maand Juli in den regel door vele vreemdelingen bezocht, zeker zal dat dit jaar nog in grootere mate het geval zijn; van dit vreemdelingen bezoek nu wenschen wij voor onze tentoonstelling partij te trekken.

Komt de tentoonstelling tot stand, dan nodigen wij onze leden met aandrang uit om in die dagen dikwijls onze tentoonstelling te bezoeken met familie en vrienden, en ook anderen aan te moedigen het zelfde te doen. Voor hen, die het Suasso Museum nog niet bezochten, zal dit eene goede gelegenheid zijn om tevens met de kunstschatten, die dit gebouw bergt, kennis te maken. Op deze wijze kan dus ieder een steentje bijdragen tot het welslagen onzer beraamde tentoonstelling en medewerken tot bereiking van het doel, dat er mee beoogd wordt: de Indische producten onder de oogen te brengen van duizenden.

Voor hen die handel drijven in dergelijke artikelen kan deze tentoonstelling een bron van winst worden; ook aan exporteurs en fabrikanten van door Indië betrokken artikelen zal, in zoo verre onze ruimte het toelaat, gelegenheid tot exposeeren worden gegeven. Elke goede raad, om de tentoon-

FEUILLETON.

Garebeg Moeloed of Mahomed's geboortefeest.

II.

Wanneer wij later daar in 't gevolg van den Nederlandschen hoofdambtenaar binnen treden, staan de prins en de zusters van de boepathi's aan den noordkant onder de *empèr*, d.i. afdak, van de westelijke pendoppo en treden de beide eerstgenoemde pangerans den resident van daar tegemoet, zooals dit door den kroonprins gedaan wordt, wanneer hij meerderjarig en in functie is.

Eindelijk zetten de *panakawans*, d. z. de pages of dienende edellieden, zich aan de noordzijde van het binnenplein, links vóór de troonzaal, op het zand neder en vinden de praalpaarden met hunne geleiders in de nabijheid daarvan hun plaats.

De *panakawans* w. o. ook aankomende broeders en zusters en zusterszonen van den Sultan, en die eene vrij belangrijke schare vormen, zijn gekleed in *bèbèd loerik* en *säboek* (d. i. het enkele geweven kleed met den eenvoudigen gordel, zonder meer).

De gala-kleeding der ambtenaren voegt hun nog niet, maar zal later door velen hunner gedragen worden, wanneer zij tot eenig ambt bevorderd zullen zijn. Zij houden het bovenlijf bloot en tooien de, in een *wrong* naar achter afhangende, haren met bloemen en veeren, in de plaats van den hoofddoek. Dit kapsel heet *semotgatel*. Eene kris, meestal in mensch- of apenvorm of als eene *djagoeng* gesneden greep, rust achter in hun gordel. Allen zitten met gekruiste beenen en in de schoot samengevoegde handen op den blooten grond.

Eindelijk zet de Sultan zelf zich, in gala-costuum, op zijn gouden zetel, (den *damparkentjana*) in de, in een zeer schoonen stijl gebouwde, troonzaal neder, gevolgd door eene edelmaagd, die den sleep van zijn galakleed en eene tweede, die zijne gouden spuw-vaas te dragen heeft en door enkele *kèparah's*, die nog andere *ampilans* dragen en later den troonzetel met

stelling meer aantrekkelijk te maken, zal een dankbaar gehoor bij ons vinden.

Namens het Bestuur der Afdeling Amsterdam,

H. TH. ROLANDUS.

Sarphatistraat 53, Amsterdam. (Telefoon 1454.)

De Secretaris onzer afdeling, Mr. W. J. Sikman, van Breestraat 104 (telefoon 4205), verstrekt gaarne alle gewenschte inlichtingen, op deze tentoonstelling betrekking hebbende.

Pers-kroniek.

Inhoud: Een polemiek over de betrouwbaarheid van het Peusangansche hoofd Madradja Djeumpa in het Vaderland. Een «handelsvriend» van Djeumpa contra «Atjehman». De heer W. Bosch over de «pacificatie» op Atjeh. — Een scherp protest van den heer W. Bosch in het Vaderland tegen de aantijgingen van een hoogen technicus in het Soerabajasch Handelsblad geuit over tekortkomingen van de genie-officieren bij den tram-aanleg op Atjeh. — Het Caravausche kaboot; M. in de Tijd over verkeerde officiële inlichtingen aangaande het geschil tusschen den gouverneur en den Kolonialen Raad; het Vaderland pleitbezorger van het «linksche klikje». — Een sympathiek stukje van Mr. Piepers over «een woordvoerder der koloniale dievenbende».

In een «Naschrift» op een artikel «Atjeh pacificatie» had «Atjehman» in het Vaderland van 10 Februari zijn vreugde te kennen gegeven over het feit, dat in verband met een klewang-aanval in Peusangan Madradja Djeumpa gevangen was genomen. Hij hoopte dat dit onbetrouwbaar hoofd nu maar levenslang verbannen zou worden.

Op deze opmerking heeft de heer W. Bosch vuur gevat, die in het Vaderland van 17 Februari genoemden Madradja Djeumpa in bescherming neemt. Deze Atjeher blijkt een crediteur en handelsvriend van den heer Bosch te zijn geweest of nog te zijn — dat is niet duidelijk uit zijn artikel op te maken — en als zodanig met hem bevriend. Hij vindt het dan ook onbillijk om zijn atjehschen handelsvriend voor de ongeregelde zaken in het Peusangansche verantwoordelijk te stellen. Deze was indertijd zoo eerlijk dat hij om aan zijn hollandschen handelsvriend een «nonnoozele» f 1000 terug te betalen, zelfs er niet voor terug deinsde om zijn juweelen tegen 4 pct. 's maands te beleenen.

Dit bewijst zeker voor Madradja Djeumpa al kan eerlijkheid onder «handelsvrienden» gepaard gaan met listigheid in de politiek gelijk in Europa en nog veel meer in Azië voorkomt.

Maar belangrijker dan de kwestie van Djeumpa's fatsoendelijkheid schijnen ons de andere zaken die beide schrijvers in het Vaderland medegedeeld in verband met den toestand op Atjeh. Daarbij zien wij dat beiden elkander op de hoofdpunten aanvullen.

«Atjehman» die daarover reeds vroeger het een en ander in het licht stelde (zie *Kol. Weekbl.* n°. 5) krijgt hier van Djeumpa's vriend steun.

den voetenbank en wat daarbij behoort, zullen meevoeren.

Een penngson zit onbeweeglijk als een boedha-beeld, met den geopenden grooten gala-pajoeng songsong *kèntjana*, onder den tratag voor de zaal.

Er zijn nog twee pradjoeerits-korpsen, die evenals de Wira Bradja op den aloen aloen post vatten, maar die niet tot de eigenlijke kratontroepen behooren. Het zijn de Pradjoeerit's Soera Karsa van den kroonprins en de Pradjoeerit's Boegis van den rijksbestierder. De eersten scharen zich tusschen de *waringin koeroeng* en de *mèsdjid* en dragen een witten kiel, hoofddoek en broek, kris en piek en voeren eene Hollandsche vlag op driekleur, aan een met den Kijahi Loek Tjantil, d. i. een soort piek, bekroonden stok.

De Boegis waren vroeger werkelijk Boegineezen en daar Boni evenals Nederland aan de overzijde der zee ligt, werd eene min of meer hollandsche kleeding voor hen passend geacht.

Daarom dragen zij nu nog een blauw zwarten kiel en eene lange broek, door een oranje-gordel onder een zwart lederen riem omsloten en op den blauw zwarten hoofddoek een zwarten echt hollandschen hoed. Zij zijn gewapend als de Soera Karsa's en hun driekleurige hollandsche vlag is met eene piek van denzelfden vorm (de Kijahi Loek Rangga) gekroond.

Allen gaan op bloote voeten, zoowel Boegis als Soera Karsa's en hun loerah's voeren een oud-europeesche sabel. Zij staan, de eersten onder een *rija panèwoe*, (d. i. een hoofd-hofbeambte), de andere onder een *boepati anom*, (d. i. een jong regent), doch die commandanten rukken niet mede uit. Tegenover de oostelijke en vóór de westelijke *bangsal Pèngapit*, maar nog altijd onder de tratag *Pagèlaran* en wel westen den toegangsweg tot de trappen van den *sètinggil*, scharen de dragonders der lijfwacht zich te paard in het gelid. Aan iedere zijde van den trap staat een klein houten gebouwtje achter een opengewerkt muurtje; het zijn de *patjikèran wètan* en *koelon* (ooster- en westpoort om van den aloen aloen in den kraton te komen). Daar werden vroeger de misdadigers gestraft en plaatsen zich nu de beulen, n. l.

Deze schrijft o. m.

„Voor den aanleg van den weg naar de Gajoelanden worden uit Peusangan betrokken tweeduizend man, die dan voor geruimen tijd een bivak bij Teupin Maneh betrekken, om daar dan zonder deskundige voorlichting, een slechten weg aan te leggen van twaalf Meter breed. De meest optimistische officier, naar den vermoedelijken duur van dit werk gevraagd, schatte tien jaar. Een der officieren, de heer Landzaat, verklaarde openhartig, dat de onder zijn leiding geconstrueerde weg, zeer slecht was. Ik noem het aanleggen van wegen van 12 en 6 Meter breed, die niet voorzien in een door Atjehers gevoelde behoefte, aangezien zij altijd achter elkaar loopen, en waar onze troepen toch nooit meer dan twee aan twee marcheeren, een noodeloos geplaag der bevolking. De weg naar de Gajoelanden is bovendien voor karren en automobielen door zijn steile hellingen absoluut onbruikbaar. De bevoiking van Peusangan wordt dus verminderd met een paar duizend man voor dien weg naar het Gajoeland toch moeten de wegen in Peusangan zelf aangelegd en ook onderhouden worden, de resteerende bevolking moet hiervoor zorgen. Het aanleggen van die breede wegen, maakt den indruk, alsof de gouverneur van A. en O. denkt, nu krijg ik ze voor niets, later moet ik er voor betalen.

„Toen de spoorbaan gereed kwam en het water hierdoor opgestuwd werd bij Manch, liepen de wegen onder water, de bevolking moest deze weder een halven Meter ophoogen.

„De jonge officieren, plus royaliste que le roi, voeren dit wegwerken tot in het waanzinnige op. Bij iedere inspectie van generaal, kolonel of assistent-resident wordt natuurlijk weer in zenuwachtige haast de heele bevolking aan het werk gezet, door de diverse plaatselijke autoriteiten en autoriteitjes. Bij niet voldoende opkomst of bij niet in orde bevinden der wegen, natuurlijk weer zooveel boete. Het opleggen van boete komt mij voor zoo langzamerhand een soort van sport te zijn geworden. Atjeh heet gepacificerd; volgens verklaring der Regeering zijn de rondlopende benden slechts roovers, waarom de bevolking dus beboet, daar, waar wij haar door het afnemen der wapens de gelegenheid hebben ontnomen zich te verdedigen en zij dus aan deze benden is overgeleverd? Dat de Atjehers langzamerhand zijn uitgezogen, geen koopkracht meer hebben, blijkt uit de ingetreden malaise, waar de couranten reeds eenige berichten van gaven.

Bedenklijk lijkt ook ons, hetgeen hij over het opleggen van boeten schrijft. Daarover zegt hij:

„Het opleggen van boete onttaardt in een soort van sport; ik kwam tot deze bewering naar aanleiding van het volgende feit:

„Het was in de maand April 1905 's ochtends 6 uur te Sigli. Ik lag in een luie stoel en aanschouwde de bedrijvige Atjehsche vrouwtjes, die met haar koopwaren naar de markt gingen. Just kwam er een kar met koopwaren voorbij, getrokken door een os en begeleid door een stoeren Atjeher. Plotseling zie ik een onrustige uitdrukking op het gezicht van dien Atjehschen geleider; de kar wordt met een ruk tot staan gebracht, de Atjeher vliegt naar de kar, — ik had pas de amok-parij te Kota-Radja bijgewoond en dacht dus weer zoo iets mee te maken. — In plaats van een klewang, haalde hij tot mijn verlichting een vierkant blikje voor den dag en hield dit onder den staart van den os, die hierin een

Mertaloetoet's en Singanegara's (1), in geruite kiel gekleed en met pieken gewapend. Zij blijven daar wacht houden, totdat het *garebeg*-feest is afgelopen en gaan dus niet in den opocht mede.

Nu brengen twee van de *sètinggil* afdalende loerah's *gandèk* den rijksbestierder de bevelen over, die de later te geven geweesalvo's betreffen en dan volgen twee loerah's *nijaga* met den last om de *desa-gamelan's* op den aloen aloen te doen zwijgen.

Thans verplaatsen wij ons naar de ruime voorgalerij van het residentiehuis, waar we den resident en alle ambtenaren in costuum, voor zoover ze dit bezitten, de prins en van het legioen Pakoe Alam en officieren in uniform, den militairen commandant met alle officieren, die niet door dienst verhinderd zijn, allen in groot tenue en een groot aantal zwart gerokte en soms zelfs uitgedoste burgers bijeen vinden.

Voor de landhuurders is het bijwonen der hoeffesten, wanneer zij niet om goede redenen van de lijst der genoodigden geschrapt zijn, eene verplichting, hun door het huurcontract opgelegd.

In statigen tred beklimmen de beide *gandèk's* de breede trappen en schrijden zij tusschen uniformen en zwarte rokken door, wier dragers zij geen enkelen blik gunnen, op hun doel, den resident (*kandjèng toewan residen*) toe en kwijten zij zich in licht gebogen houding van hun last, bij monde en vooruit gestoken rechterduim van één hunner, wiens toespraak door den vertegenwoordiger onzer regeering met gepaste ernst aangehoord en met eene niet minder wel-sprekende tegenbuiging, zonder meer, beantwoord wordt.

De *gandèk's* treden weder af en wandelen naar den kraton terug. De rijtuigen komen voor. De resident zet zich met den militairen commandant in de hofkoets, een al te geel uitgemonterde hoofddopper, met sergeant-majoor's-strepen op de beide mouwen, klimt met den gesloten pajoeng (gouden) op den bok naast den rooden koetsier, die zijn vierspan plechtig in beweging brengt.

Twee dragonders van Pakoe Alam rijden met getrokken sabels vooruit, anderen volgen.

Hun gebied, de *pangèran Adipati*, klimt met den assistent-resident in zijn eigen hooge, ouderwetsche

(1) De namen der pradjoeerits-korpsen, die 't ambt van scherp-rechters waarnemen.

grootte behoefte deponeerde. Het blik werd zorgvuldig opgeborgen. De kar gaat verder, de Atjeher kijkt nog eenige malen angstig om, want, indien deze os zijn behoefte op straat deponiert, wordt de Atjehsche geleider beboet.

Gezien dergelijke gebeurtenissen welke wel niet op zich zelf zullen staan, luidt zijn conclusie:

„We hebben den Atjeher zijn geweer van den schouder genomen, geven hem daarvoor een schop tot het verrichten van slavenarbeid, en in plaats van het zwaard een blikje met ossemest. Vele Atjehers zijn dan ook reeds naar de overzijde verhuisd, hebben zich onder het Engelsche gouvernement gesteld en op Gedah, tegenover Penang, groote pepertuinen aangelegd. Ik hoop, dat de Atjeher spoedig bevrijd zal zijn van het door hem zoo gehate „Kerdja roedi“ (heerendienst) en hiervoor het hoofdgeld zal in de plaats treden, hetgeen hij graag zal betalen, duizendmaal liever dan slavenarbeid verrichten, ofschoon hij wel niet zal begrijpen, waarom hij eigenlijk betalen moet; hij begrijpt de zegeningen van ons Christelijk bestuur nog niet goed.“

Het wordt tijd dat de „optimisten“ weder eens aan het woord komen, want het wordt met den dag duidelijker dat de zaken te Atjeh lang niet gaan gelijk ze heeten te gaan. De regering zal echter verstandig doen naast hare officieele rapporten ook eens deze beschrijvingen van particuliere zijde te lezen en dan niet te veel te offeren op het altaar der onbetrouwbaarheid van de pers. „Dat is steeds een zeer vaag teeken geweest.“

De heer Bosch, die het tegen „Atjeh man“ opnam voor zijn vriend en crediteur Djeempa blijkt een strijdustig man te zijn. In het *Vaderland* van 16 dezer neemt hij de genie-officieren in bescherming, die onaangename dingen over den aanleg van den Atjeh-tram van een Java-technicus in het *Soer. Hbl.* te hooren hadden gekregen. Voor hen nu treedt de heer Bosch in het krijt en somt daarbij een heel zondelijstje van den burger technicus op, om tot de slotsom te komen dat deze heeren nu er weinig meer „geschoten“ wordt, van Java naar Atjeh komen „afzakken“ en daarbij nog een „grooten mond“ ook opzetten. Dat vindt de schrijver allesbehalve mooi, die den technicus van het indische blad voor oogen houdt dat aan een sectiechef op Atjeh nog andere eischen worden gesteld dan op Java. 1°. Hij moet kunnen omgaan met de Atjehsche bevolking. 2°. Harmonieeren met bivak- en dekkingscommandanten. 3°. Zijn werkvolk dusdanig indeelen, dat een maximum werkkraft kan ontwikkeld worden, terwijl het aantal soldaten ter bescherming tot een minimum moet worden teruggebracht. „Ik hoop nu van het *Soer. Hbl.*„, zoo besluit de heer Bosch, „wat beters te hooren, dan algemeenheden. Wie kaatst moet den bal verwachten, technicus van het *Soer. Hbl.*“

In *De Tijd* van 13 en 15 Februari betoogt iemand, een Curaçaoer, die zich M. teekent, dat men hier te lande verkeerd wordt ingelicht niet alleen over de toestanden op het eiland door *Globetrotters*, die boeken met plaatjes uitgeven over hun reisesavonturen — maar ook over het verloop van de bekende crisis in den Kolonialen Raad.

Nu is het eerste door M. gesignaleerde feit niet van erg veel belang.

Dat men b.v. Dr. Muller gedurende zijn kort verblijf

statiekoets, terwijl zijn oudste zoon, en vermoedelijke opvolger, den oversten pangèran Aerjo Nata Koesoema, als derde man, in den wagen, tegenover de beide anderen, plaats neemt.

Een paar pèngampils en een oppasser stijgen voor en achter op, met den gouden pajong van den prins en den goud-wit-goudgekringden van den assistent; den pèngampils met de gele sampir's (smalle vrouwen shawls) om den hals. Twee dragonders sluiten zich achter den wagen van hun vorst aan. En nu volgen de andere Kraton- en Pakoe Alamwagens en vele eigen- en huurrijtuigen, oud en nieuw, mooi en minder fraai, door Sandelhouts, Makassaren of andere edele rossen getrokken of door verouderde en vermagende dienstdoenders van minderen stam gesleept en gevuld met al wat de hofstad en omgeving bij zulke gelegenheden mannelijke en onmannelijke, in alle tinten van blank en bruin, van rijk en arm, van eerlijk en anders, bijeen te brengen heeft, terwijl de oppassers en pèngampils, die geene plaats vonden op de wagens hunner meesters, genadiglijk plaats nemen op de rijtuigen, die de minderen hunner meesters vervoeren.

De equipages van den kapitein en luitenant der Chinezen munten bijna boven alle andere uit, door kostbaarheid en goeden smaak, terwijl de rood uitgemosterde en dus minder leelijk gekleede oppassers dezer geldmannen den goud-groengouden en groen-gouden pajong gesloten hoog houden.

Bijna hadden wij de beide sabelslepende europeesche ordonnansen van den resident vergeten, die, zoo zij niet reeds vooruit gegaan zijn, in een der kratonwagens meërijden en hun gedegende ambtgenoten van prins Pakoe Alam, die te paard naast de statiekoets van hun meester rijden; de eersten in groene uniform met gouden kraag en mouwstrepes, de anderen in een donkerblauw met rood en goud afgezette costume. Sedert den dood van den ouden Pangèran Pakoe Alam zal dit ceremonieel wellicht gewijzigd zijn. In het voorbijgaan zien wij de beide cerewachten weder indrukken, die twee wachthuisjes aan den ingang van het residentie-erf bezetten en voor den resident in het geweer gekomen zijn. links van den tuinweg soldaten van het legioen van Pakoe Alam, rechts manschappen van het garnizoen.

Maar vooral treffen ons de duizende toeschouwers

te Curaçao over den beroemden „Tam valdans“ verkeerd heeft ingelicht zoomede over linguïstische bekwaamheden van de „nonnen“ en „broeders“ is niet zoo heel erg of verwonderlijk. Bij zulke reisverhalen komt het voornamelijk op de plaatjes aan, want op de tekst zal iedereen die meer locale kennis bezit, dan zoo'n zwerfende gast ooit kan hebben, gemakkelijk iets weten aan te merken. Daarom is Dr. Muller's boek over de West niet beter of slechter dan andere boeken van dien aard. De gravuren zijn mooi en de tekst laat zich vlot lezen.

Belangrijker echter is het tweede feit door M. te berde gebracht n.l. de onvolledige officieele voorlichting van hetgeen over de „staking“ der leden van den Kolonialen Raad aan de Kamer is medegedeeld.

„De Minister beweert, zegt M. in *De Tijd*, dat de Voorzitter en Ondervoorzitter, die aanbleven, de handwijze van de elf leden ten eerste afkeurden. Waar en wanneer hebben zij dat gedaan? Schrijver dezes was tegenwoordig, toen de Voorzitter het ontslag in den Raad mededeelde. ZIE, betreunde, dat de aftredende leden, die hij hoogstverdienelijke, ijvervolle mannen noemde, gemeend hadden dezen weg te moeten inslaan, terwijl er toch andere wegen open stonden, om hunne grieven kenbaar te maken. De Ondervoorzitter zweeg. Van een „ten eerste afkeuren“ heeft dat al heel weinig. Maar al hadden zij dat gedaan, wat zegt dat dan nog? Waar verschil van inzicht is, keurt de eene partij het gevoelen der andere af, maar gaat desniettemin haar gang. Dat is de gewone loop der zaken.

De indruk is bij den Minister gevestigd dat de aanleiding tot de geheele zaak is gelegen in de inkomstenbelasting, tot welke totstandkoming de Raad niet wilde medewerken. Hier vraagt men zich af: hoe is het mogelijk? Hoe kan men zonder sterk bevooroordeeld te zijn, tot zulk een conclusie komen. De Raad heeft reeds in 1904 de inkomstenbelasting aangenomen; wegens technische fouten is die wet niet gepubliceerd; maar zij is verbeterd uit Holland teruggekomen, om opnieuw onder voorlichting van den heer P. de Joncheere, behandeld te worden. De Raad heeft zich bereid verklaard, aan de totstandkoming te zullen medewerken — zooals blijkt uit de notulen, — heeft zelfs daarmede een begin gemaakt in de afdelingen en nu komt de Minister in zijne Mem. v. Antw. verklaren: de Raad wil de inkomstenbelasting niet. Hadde de Minister gezegd, dat de Raad niet wilde toegesproken worden op den toon, die in verschillende Memoriën van Toelichting en van Antwoord werd aangeslagen, dan zou de Minister dichter bij de waarheid gestaan hebben. Maar beweren, dat de Raad niet aan de inkomstenbelasting wilde medewerken, dat is geheel bezijden de waarheid.

M. zegt niet te weten wat er uit deze heele geschiedenis moet groeien.

„Maar dit“, zoo schrijft hij, „staat vast, dat het antwoord van den Minister zeer ongunstig afsteekt tegen het kalme, beredeneerde adres der ex-leden aan H. M. de Koningin en dat het hier een allerpijnlijksten indruk gemaakt heeft. Het geeft den schijn, dat men iemand à tort et à travers wil handhaven, wiens positie sinds lang onhoudbaar is.“

M. behoort dus blijkbaar niet tot den vriendenkring van den gouverneur, Jhr. de Jong van Beek en Donk.

Dit meent ook het *Vaderland*, dat in zijn nummer van 17 Februari in een artikel onder het opschrift: „Een campagne“, het curaçaosch krakeel ontleedt om tot de conclusie

van velerlei, maar vooral van javaanschen landaard, die, langs den geheelen weg en zelfs tot in de voorhoven van de kedaton, den grooten feestdag door een belangstellend nonton helpen opluisteren, als wedijverende met de pradjoerits arakan, die door gamèlan, angkloeng en andere klanken en wanklanken, en met de Wira Bradja's, die met vaandels en wapens, met trommen en trompetten eer bewijzen aan hem, die zulks toekomt.

Als wij onder de tratag Pagèlaran uit het rijtuig stappen, staat de resident reeds vooraan op de setinggil, onder de tratag Taroeb agang, d.i. het groote afdak, op ons te wachten.

En nu gaan we in zijn gevolg onder geleide van de beide gandèk's, langs de tratag Rambat en de bangsals Mangoentoer en Witana, (d. z. de namen der pendoppo's) het hooge terras over en de achtertrappen naar den doorgang Bradjanala af, door de régol (d. i. de buitenpoort), van dien naam, over het plein Kèmandoengan lor, om de dus genoemde bangsal heen, tusschen saluerende picken en geweren, sabels en vaandels, trommen en horens, trompetten, bekkens en fluiten door, meer loopend dan wandelend, om den zonnegloed en de benauwende menschenlucht der dicht opeenregehurkte menigte te ontwijken, en staan wij eindelijk binnen den régol Kèmandoengan op het binnenplein Srimenganti, waar prins en regenten op ons wachten en ons in naam van den Sultan ontvangen.

Een oogenblik verademing, van welke gebruik gemaakt wordt om een paar toelichtingen te geven in verband met hetgeen wij op onze wandeling hebben kunnen opmerken.

In de kleine bangsal Mangoentoer zal de Sultan zich straks met den resident nederzetten in vollen vorstenpraal. Links achter de, een weinig verheven plaats, waar de troonzetels staan, zagen wij eenige rijen stoelen, nu reeds door dames en kinderen bezet, die daar van de feestelijkheden, waaraan zij geen deel mogen nemen, getuigenis zullen zijn.

De pandji's der kratontroepen commandeeren in het hollandsch of wat daarvoor doorgaat. Alleen niet die van de Pradjoerit's Njoetra en Langènastra.

te komen, dat hier een kabaal tegen den gouverneur op touw is gezet om dezen bewindman den voet dwars te zetten.

Het orgaan meent te mogen aannemen dat noch de Venezuelaansche plagerijen noch de onderwijsgrievens van dien aard zijn, dat zij een dergelijk optreden wettigen. Trouwens uit de koloniën zelve gaan stemmen op om daartegen te protesteeren. Bij de verwijten over en weder vernomen is dan ook niet te ontkennen dat de politiek aan al dit geschrijf onkundig zou zijn. De anti-gouverneursmannen geven af op wat zij niet onaardig noemen het „linksche kliekje“ en de andere partij wijst op de katholieke geestelijkheid, die te Willemstad een grooten invloed heeft.

Beiden bevelen nu hun zaak in de gunst en recom-mandatie aan van den Minister van Koloniën, die het „haast u-langzaam“ wel in toepassing zal brengen. En dit zal het *Vaderland* Z. Ex. wel niet euvel duiden, daar het blad aan het slot schrijft:

„Bij de groote verbrokkeling van grieven moge de Minister van Koloniën zich hoeden, de hand te reiken aan de tegenstanders van den Gouverneur. De kunstmatigheid der campagne is al te doorzichtig. En waar de campagnards reeds zoover gaan als de schrijver van den brief uit Curaçao aan *De Tijd*, die van den Gouverneur spreekt als van „iemand, wiens positie sinds lang onhoudbaar is“, dan mag toch wel eens worden opgemerkt, dat betreffende den heer De Jong van Beek en Donk voorloopig niets „onhoudbaar“ is gebleken, dan het slag argumenten zijner tegenstanders.“

Ten slotte nog een sympathiek stukje van Mr. Piepers aan ons adres gericht dat onder het toepasselijk opschrift „Toelichting“ in de rubriek „Ingezonden stukken“ van *Land en Volk* van 17 Februari is opgenomen. Op hetgeen in deze kolommen naar aanleiding van Mr. Piepers artikel over de concubinaats-circulaire van gouverneur Idenburg werd geschreven reageert nu de auteur volgenderwijze:

„Een vrij verachtelijke, en ook leugenachtige aanval kwam voor in de *Pers-Kroniek van het Koloniaal Weekblad*. De natuurlijke sympathie van dezen woordvoerder der koloniaal-dievenbende met alles wat laag en gemeen is geeft hier wel eene voldoende verklaring, en het intellect staat er al even hoog als het moreel standpunt. Voor beide ligt het begrip ver buiten hun bereik, dat elke strijd voor natuur en waarheid, tot verdediging der geestelijke vrijheid en van den rechtstoestand, die deze verzekert, tot het verkrijgen van zuivere maatschappelijke verhoudingen, edel en eervol is en voor moederland of kolonie van even groot belang, des te meer nog noodig naarmate slechts weinigen daartoe den moed of de kracht bezitten. Moord en roof, het uitbuiten van Indië met alle kracht te steunen en te verdedigen ligt beter binnen het bereik van zulke „eenvoudigen des geestes“, zooals deze persoon volkomen naar de bekende poenige koloniaal-type van den heer Kegge, zich zelf noemt. Dat is volgens hen het koloniaal belang. Hun geldzak intellect kon niet eens vatten dat juist dat valse ascetisme, tot het zwaartepunt van het Christendom geworden, volkomen in strijd als het is met den natuurlijken aard en de levenstoestanden van den inlander, het grootste beletsel is tegen de verspreiding van dien godsdienst in Indië en daarmede ook een onzer voornaamste politieke belangen daar verhindert.“

Het is te mooi om het niet in zijn geheel over te nemen,

Zoodra de resident de eerste troepen, die aan beide zijden van den régol Kèmandoengan op het plein van dien naam opgesteld zijn, nadert, roepen de met bogen gewapende pandji's met luider stem: „her ngantang toendjoeng hastra“.

„Her“ beteekent in dezen zin „geef acht“; „ngantang“ is uitdagen, tarten; „hoendjoeng“ de met den punt onder aan de schacht der picken; „hastra“ wapens, meer bepaald picken, werpspiessen en pijlen. De zin dier woorden is eenvoudig; „geeft acht, staat pal, presenteert uw wapens“.

En zoo staan die dapperen dan ook pal, wijdbeens, de rechterhand in de zijde, terwijl de linker de lange lans met geel koperen benedenpunt op den grond plant, totdat de resident is voorbijgegaan en de krijgshaftige houding wordt vervangen door eene „op de plaats rust“.

Onderwijl hebben de pangeran's Mangkoe Boemi en Ngabèhi den resident en den militairen commandant de hand gedrukt en een paar andere autoriteiten dezelfde gunst waardig gekeurd.

En nu volgen wij de hoofdpersonen langs de laatste soldatengeleideren aan onze linkerzijde en door de laatste poort, de régol Wana Pertapa of gewoonlijk régol Kèdaton genoemd, naar binnen.

Welk eene verademing, stilte, schaduw en lucht!... Wij hebben een oogenblik tijd gehad de waarlijk smaakvolle kleeding der prinses te bezichtigen. Een prachtig zijden of fijn katoenen kampok (d. i. hofkleed), van klassieke, naar het zuiver witte midden, in krimpende spiralen uitstralende of in anderen vorm uiteenlopende teekening, ruim en kunstvol gepluoid, omkleedt de heupen en het bovenbeen en valt links naar achteren in een stijfvolle sleep neder.

Eene kostbare tjindé-broek (gebloemd-zijden), doorweven met gloeiende kleuren — voor de zonen van ratoe's zonder kèpala en dan goebègan genoemd; voor de anderen met die wijziging in de teekening van den onderrand en dan soróit geheeten — omsluit de goed gevormde beenen tot op den blooten voet en een breede zijden moga, de rijk met goud bewerkte en met gouden franjes omzoomde uiteinden langs de rechterheup ahangend, omgordt de lendenen, die gedeeltelijk wegschillen onder de zijden sikèpan (dienstbuis), die op de rechter bovenborst met

maar dat *Land en Volk* na al dit fraais van Mr. Piepers in zijn kolommen opgenomen te hebben ook in zijn rubriek „Ingezonden Stukken“ eens duchtig schoonmaak zal moeten houden, lijd wel geen twijfel.

Daar moet eens behoorlijk met carbol gewerkt worden. Van Mr. Piepers hopen wij nu ernstig dat hij tot rust moge komen na deze actie over gouverneur Idenburg's circulaire in zake het west-indische contubinaat.

„De woordvoerder der koloniale dievenbende“ is evenwel door dit stijlbloempje van Mr. Piepers niet tot het inzicht gekomen dat hetgeen door dezen wetenschappelijke jurist een vorige maal in *Land en Volk* werd geschreven geen „straat-taal“ zou zijn.

Uit de Oost-Indische Mail.

Klein Landbouw. De *Ind. Bond* legt zich in den laatsten tijd ernstig toe op bevordering van den kleinen landbouw. Blijkens *De Stem van Indië*, het orgaan dier Vereeniging, werden door haar opgericht:

1°. Het landbouwdorp Tjipolosari, onderdistrict Tjipetir, district Tjitjoeroek, afdeling Soekaboemi, residentie Preanger-Regentschappen onder toezicht der afdeling Buitenzorg.

Leider J. C. Meintser.

2°. Het landbouwdorp Senggaroeng, onderdistrict Bantasaridistrict Losari-Oost, afdeling Brebes, Residentie Pekalongan, onder toezicht der afdeling Cheribon.

Leider J. J. Zitter.

3°. De tuinbouwhoeve Tjibodas, nabij Lembang, onderdistrict Lembang, district Oedjoeng Broeng-Koelon, afdeling Bandoeng, res. Preanger Regentschappen.

Leider R. Teuscher.

waarmede het tot heden toe zeer naar wensch gaat. De Hoofdvertegenwoordiger, de heer P. J. F. van Heutsz, maakte onlangs een reis naar Bandoeng, ten doel hebbend: het houden van voorloopige besprekingen met den Directeur der Java-Maatschappij, den heer H. W. van Dalßen en het hoofd van plaatselijk bestuur te Bandoeng om te komen tot een plan van overeenkomst tusschen den Indischen Bond enerzijds en den heer van Dalßen voornoemd anderzijds, voor den aanplant van groenten op groote schaal in de nabijheid van de in aanbouw zijnde fabriek van verduurzaamde levensmiddelen te Tjipeganti, even boven Bandoeng en het vinden van een daartoe geschikt terrein.

Naar het zich laat aanzien zullen deze plannen goed slagen.

Ook de heer *Stoll* acht klein-landbouw in Indië zeer goed mogelijk, en geeft in *De Mataram* in grove trekken een schema hoe de oplossing te vinden zou zijn, dat in 't kort op het volgende neerkomt:

Men verdeele allen woesten grond, waar van waterkracht gebruik gemaakt kan worden, in stukken van 500 tot 2000 bouws en meer. Deze worden op gouvernementsrekening ontgonnen, en daarna met klapperboomen beplant, die na 7 jaar vrucht dragen. Dan worden huisjes gebouwd en deze ter bewoning aan kolonisten afgestaan. De kolonisten krijgen gereedschap, voorschot, een halven bouw voor hen zelf, een bouw ontgonnen grond voor padi en djagoeng en 6 bouw klapper-aanplant. Hij betaalt f4 per bouw en per jaar aan den fiscus. Tegen f90 opbrengst

een weelderigen juweelen agraf gesloten is.

De witte koeloek (hofdoek) dekt den ongedoekten schedel en de donkerglanzende, in den nek afhanginge, haarwring is met een van diamanten fonkelenden haarkam gekroond.

Een wangkingan (wapen van groote waarde), met keurig gedreven gouden scheede en donker vlammeende greep, prijkt achter in den gordel, buiten den sierlijk daarover heengebogen Sikèpan-rand; terwijl brillanten van ongewone grootte aan meerdere vingers schitteren.

Het is ons alsof een deel van dien glans op ons afstraalt en ons overtuigt dat wij in goed gezelschap zijn.

En thans geen pradjoerits meer, behalve enkele schildwachts, die steeds de wacht in de kèdaton betrekken en nu met eenige lijfwacht-dragonders deelen; geen hoornschal of trompetgeraas, maar de hofkapel, hollandsch alléén door de muziek, die zij voortbrengt, en de half-westersche uniform, der, met goed rade roode mutsen gedekte, oostersche kunstenaars.

Daar rijst de Sultan, Z. H. de Sultan, opperbevelhebber in den oorlog, dienaar van den Barmhartige, heer van den eeredienst, regelaar van den godsdienst en vertegenwoordiger Gods, Beheerscher der wereld, de zevende, die regeert; van zijn dampar kèntjana op en treedt hij naar voren tot op den kant van de bèbatoer, (de hogere marmere binnenvloer) gevolgd door de beide manggoeng's, de kostbaar gekleede edelmaagden, waarvan de eene weder den sleep van 's vorsten kampoeu ophoudt en de andere de gouden pèngodjokan d.i. vloerverhoging, draagt.

De resident, de militaire commandant en de assistent-resident naderen hun vorstelijken gastheer, bestijgen de bèbatoer en drukken den Sultan de hand.

Ook de pangèran Adipatie Pakoe Alam (sedert overleden) waagt zich onder de èmpèr tot aan den bèbatoerrand en huldigt zijn hooger ambtgenoot met een handkus.

De ambtenaren, officieren en burgers blijven onder de tratag, hoogstens op den marmere èmpèrvloer

per bouw maakt hij f540 in 't jaar, waarvan na betaling van belasting, aflossing etc. een jaarlijksch inkomen van ruim f500 overblijft.

„Nemen wij nu aan, zegt de heer *Stoll*, dat de regeering aan het complex van 1000 bouws f250.000 heeft uitgegeven, zoo zou zij jaarlijks van dat kapitaal een rente ontvangen van 1.6 pct. Echter zou ook de regeering eerst tot de verdeling van den grond onder de kolonisten kunnen overgaan, wanneer n.l. de uitgaaf van 2½ ton geheel of voor het grootste deel reeds gedekt zal zijn door de opbrengst van de klappers bij eigen exploitatie. Dit verdient wellicht meer aanbeveling, schoon de hulp eerst zooveel later zal kunnen worden verleend. In ieder geval kan de regeering zonder eenig risico al 't voorgeschotene terugontvangen en daarna aan grondhuur nog heel wat innen. 't Mes zou alzoo aan twee kanten snijden.”

Het blad is 't niet geheel met schrijver eens, daar hij vergeet, dat in de eerste plaats de winsteijfers bij een op eenigszins groote schaal toegepaste cultuur, aanzienlijk geringer zullen worden en dat voor een aanplant van 100.000 reeds 25 miljoen gulden vereischt zou zijn.

Staatsarmenzorg. In het begin der vorige maand heeft, volgens de *Javabode*, de regeering den directeur van O., E. en N. opgedragen de noodige voorstellen te doen tot regeling van de zaak der staatsarmenzorg, die onder het vorige ministerie onder het loodje was geraakt naar, door den gouverneur-generaal aangegeven beginselen. Naar het blad vernam, kan binnenkort de benoeming eener commissie worden tegemoet gezien, in samenwerking met den D. W. F. van Rees.

Nog eens Inlanders bij de rechterlijke macht. In *Midden-Java* maakt de week-overzichtschrijver opmerkingen over de allerzonderlingste verhoudingen, die bij de bestaande verhoudingen in Indië zullen voortvloeien uit de benoeming van Inlanders in betrekking bij de rechterlijke macht.

„Het inlandsch reglement,“ zoo zegt hij, „schrijft gebiedend voor, dat geen rechter zal mogen kennis nemen van een geding, waarin zijne echtgenote of een zijner bloedverwanten of aangehuwen, in de rechte linie zonder onderscheid, en in de zijlinie tot den vierden graad ingesloten, betrokken is. Hoe zal het nu, zoolang er voor de Javanen geen burgerlijke stand bestaat, en zoolang het hun geoorloofd blijft er meer dan eene vrouw op na te houden, nittemaken zijn of zoo'n meester djawa (of hoe de toekomstige titel van zoo'n inlandsch ambtenaar ook moge luiden), voorzitter van een landraad op Java of Madoera, al dan niet in familierelatie staat tot den persoon over wiens zaak hij kennis moet nemen.

Het valt toch niet te ontkennen, dat zoo goed als in iedere residentie op Java en Madoera, de inlandsche ambtenaren bijna als één familiegroep aan elkaar vermaatschapt zijn, vaak zonder dat het Europeesch bestuur daarvan kennis draagt, vooral wanneer het kleine luidjes betreft.”

Schoolcommissiën in Ned.-Indië. In een drietal opstellen in 't *Soer. Hbl.* trekt de heer *H. H. Buijs* te Bodjenegoro te velde tegen de samenstelling der schoolcommissiën.

Volgens hem dient elke schoolcommissie, wil zij werkelijk nuttigen arbeid kunnen verrichten, voor 1/3 uit regeeringsgedelegeerden, voor 1/3 uit ouders van schoolgaande kinderen en voor 1/3 uit onderwijzers te bestaan.

staan en buigen, waarna zij met eene vorstelijke tegenbuiging worden beloond; en eerst als de hoofdpersoon, aan den rechter arm van den hoogsten nederlandschen ambtenaar (resident) naar zijn dampar terug geleid wordt, gaan ook de anderen, schoorvoetend naar boven, om bescheidenlijk hunne plaatsen in te nemen.

De dampar is een gouden tabouret op vier eenvoudig bewerkte gouden pooten, gedekt met een groen fluweelen goud gerand kussen.

De stoel voor den resident, links naast den dampar des Sultans geplaatst, een zetel met rechtopgaande hooge rugleuning, is van den top tot op den voet met gele zijde overdekt. Beide zijn met melati's of andere geurige bloemen bestrooid.

Vóór den dampar van den vorst staat een rood geverfde en met gouden drijfwerk beslagen houten voetenbank, die onder de met goud geborduurde en met juweelen bezette muilen des Sultans door een zijner kèparak's, in onbeweeglijke silahouding (met de beenen kruislings zittend) nederzittend, wordt vastgehouden.

Een lagere, eveneens gouden, tabouret, met een gelijksoortig kussen bekleed, staat rechts naast den dampar en daarop rust het kostbare en uiterst kunstvol bewerkte gouden betel-stel (d.i. siri-stel) van den Sultan.

Een zilveren standaard, waarop de gouden spuwaas plaats vindt, staat daarvoor, alles onder het bereik der vorstelijke hand, hoewel die deze voorwerpen gedurende de plechtigheid ongemoeid laat.

Ook de resident heeft alle benodigdheden, tot het genieten van een betel-pruim op een tafeltje naast zich staan, waarop hij geen ander gebruik maakt, dan dat hij zijn steek daarop nederlegt.

Dat is anders dan vroeger, vóór den tijd van Daendels, toen onze hoogstegeplaatste ambtenaar, als ware hij 's vorsten dienaar, den Sultan de betel aanbod.

Achter beiden, Vorst en resident, zitten nog ettelijke kèparak's op den grond, de minst misbare ampilan, eenige met tjinde gebloemd zijden omkleede lansen, een paar kostbare oude geweren en andere wapens rechtstandig en onbeweeglijk vasthoudend.

Als regeerings-gedelegeerden behooren op te treden het hoofd van plaatselijk bestuur en nog een lid, bij voorkeur geneeskundige. De afgevaardigden der ouders kan men aanwijzen door een verkiezing, waaraan alle ouders mogen deelnemen. De onderwijzers als staatsambtenaren zouden ook door de regeering kunnen worden aangewezen. Hierdoor zullen de schoolcommissiën ook in staat zijn de haar opgedragen taak naar behooren te vervullen en zal tevens de samenwerking tusschen school en huis bevorderd worden.

De *Heli Ct.* bevat een telegram uit Batavia van 24 Januari jl., waaruit blijkt dat een bende van 65 Pasireezen een inval in Barabei deed. Twee groepen pradjoerits onder de luitenants Asse en Sevenek rukten naar Birajang op. Controleur Knappert ging beiden tegemoet. Controleur Knappert sneuvelde. De vijand liet 15 dooden achter. Resident Swart keert naar zijn standplaats Baudjermasin terug, in verband met dezen inval.

Pasir is een rijkje op de Oostkust van Borneo, grenzende ten N. aan Koetei, ten W. aan de afd. Amoentai en Martapoera, ten Z. aan de Tanah Boemboelanden en ten O. aan straat Makasser. Barabei is een plaats in de afd. Amoentai. Het is de standplaats van een controleur.

De gouverneur-generaal zond, blijkens een ander telegrafisch bericht in hetzelfde blad, aan 't opperbestuur een voorstel tot stichting van een Raad van Justitie te Medan met aanvankelijk drie leden. De arbeidsinspectie vervalt en de bevoegdheid van den residentie-rechter wordt ingekrompen.

Pacificatie van Noord-Sumatra. Veritas heeft in het *N. v. d. D. van N.-I.* vroeger de gevolgen behandeld van het systeem van Heutsz op de eerezuchtige uitvoerders, en de afbreukmanie, die onder velen dier uitvoerders onderling bestaat; verder heeft hij ook doen zien, hoe door de dikwijls overdreven eischen, aan de actie gesteld, zwakke broeders hun toevlucht namen tot onwaarheden in journalen, ja zelfs er toe overgingen daarin te fantaseeren; thans gaat hij de heerendiensten bespreken, ook al een dwangmaatregel, zooals hij die noemt, waaraan het volk zich slechts noode onderwerpt.

Vroeger is er reeds door hem op gewezen, dat de meeste heerendiensten bestaan uit aanleggen van wegen, hetgeen in een terrein als het Atjehsche en Gajoesche o. a. een zeer zware arbeid is. Nog betreurenswaardiger is 't dan wanneer men zich van te voren niet heeft overtuigd van het nut van zoo'n aan te leggen weg, want dat gebeurt er niet altijd.

Wegen zijn zeker nuttig, maar dan alleen wanneer het verkeer hun bestaan wettigt en er voldoende bevolking langs woont om ze te onderhouden. En dit is op Atjeh niet altijd het geval.

In hooge mate heerscht ontevredenheid over de zware heerendiensten in het landschap Pesusangan. Een paar jaren geleden was dit land zoo goed als rustig, toen de last kwam om den grooten weg naar den Laut Tawar aan te leggen. Deze weg had een aanvangsbreedte van 7 à 8 M. En als men nagaat dat de afstand tot den Laut Tawar ± 100 K.M. bedraagt, waarvan de bevolking van Pesusangan ruim de helft moet maken, dat die weg geschikt moet zijn voor karrentransport en door een absoluut onbewoonde wildernis gaat, dan kan men nagaan welk een reuzenwerk dat is.

Wat was nu het geval?

Toen het bevel kwam om dien weg aan te leggen, was een groot gedeelte van het volk pas teruggekeerd uit het

Ook de beide manggoeng's zetten zich daar neder. De beide hoofdpersonen zitten tegenover het Oosten, met den rug naar de staatszaal der vrouwenwijk, waar de ratoe's met de prinsessen het bezoek van de autoriteiten afwachten.

Rechts van den Sultan, een weinig schuins vóór hem, staat een leunstoel voor den kroonprins, rechts daarvan is een rij stoelen geplaatst tusschen west en oost en dus naar het noorden gekeerd; zij zijn bestemd voor die personen, die als ouderen van den vorst op zulk een zetel recht hebben.

Daar tegenover staat, dus links van den resident, een dergelijke rij naar het zuiden gekeerd, waarop pangèran Adipati Pakoe Alam, de militaire commandant, de assistent-resident, de commandant der schutterij en de tolk voor de javaansche taal plaats nemen.

Achter deze eere-rij zijn vele andere en langere rijen stoelen gereed gezet, voor de officieren, landheeren, andere burgers en prinsen van het huis van Pakoe Alam.

Voor de stoelen aan de overzijde zitten pangèran Mangkoe Boemi en pangèran Ngabèhi in silahouding op het smyrnaasch tapijt, dat onder en voor de troonzetels op den marmere vloer uitgespreid ligt.

Indien een oom van den Sultan, pangèran arja Soerja Adi Ning Rat, niet wegens vergevorderden leeftijd tehuis ware gebleven en indien pangèran arja Soerja Ingalaga, de na den dood zijns vaders geboren zoon van den vijfden Sultan en die daarom, hoewel jonger in jaren, de rechten van een ouderen broeder (hakanng) van den tegenwoordigen Sultan heet te bezitten, niet toen naar Célebes gebannen waren, zouden toen beiden beneden Mangkoe Boemi en Ngabèhi, maar op die stoelen gezeten hebben. De overige prinsen zitten vooraan in de troonzaal op den zuid-oostelijken bèbatoerkant.

Wij blijven eenszins zoolang zitten, als er tijd noodig was om dit alles te beschrijven, toch kunnen wij van dat oogenblik nog gebruik maken, om den Sultan zelf wat nader op te nemen. Dit een volgende maal.

Vs.

(Slot.)

gebergte en de ladangs, met hunne hoofden, die zich hadden onderworpen na de terugkomst van Panglima Polém in 1903.

Toen het aldus was teruggekeerd in zijne kampongs, was er voor hen een massa werk. Hunne woningen waren langen tijd verwaarloosd, hunne vruchtboomen niet onderhouden, het onkruid tierde welig op om hunne huizen, op hunne erven, in hunne tuinen. Hunne sawa's waren in langen tijd niet bebouwd, hunne waterleidingen vereischten ook de noodige herstellingen. Fluks dus: de handen uit de mouwen gestoken.

Maar ziet, nog geen maand waren ze bezig, of daar komt de last tot het maken van een Gajo-weg. En wanneer ze niet spoedig kwamen, rukte een patrouille de kampong binnen en joeg hen op.

„Soms dagmarchen van huis moesten ze werken en dan dagen achtereen. Dat gaf veel verbittering en onmiddellijk kwam de onrust in 't landschap terug. Vele ontverdenen sloten zich aan bij de partij van verzet, die niet naliet van deze gunstige omstandigheid gebruik te maken om te stoken.

„Daar kwam nog bij dat het oorspronkelijke tracé niet voldeed, zoodat een heel stuk met zooveel moeite en zwaren arbeid gemaakte weg moest afgekeurd worden, waardoor het volk eigenlijk geruimen tijd voor niets heeft gewerkt.

„De gevolgen bleven niet uit. Fanatieke aanvallen met 't blanke wapen op onze betrekkelijk zwakke en meestal zorgeloos marcheerende transporten en dekkingen brachten ons zware verliezen toe. Was die vijand verraderlijk? Had hij ongelijk? En het „onoordeelkundig optreden“ heeft ons een heel eind achteruitgebracht!

„We waren in 't Meulabösch nu aardig vooruit gegaan en ziet, nu zijn we in Peusangan weer een heel eind achterop! Zoo is 't immers een feit dat we met de pacificatie weinig vorderen.

„Neen, de **pacificatie duurt nog minstens een menschen leeftijd!** Zoo besluit **Veritas** zijn opstel.”

Er bereikten ons dan ook thans weder tal van berichten over overvallingen en neerleggen van vijanden. O. m. overviel de adj.-onderoff. Rappange bij Tembolang, Roesepstreek, een 35 man sterke bende Gajoërs. Allen werden neergelegd. Twaalf vuurwapenen werden buitgemaakt. Ook in de Dorotstreek werden eenige vijanden neergelegd en wapens buit gemaakt.

Wat de **verlichting betreft van het infanterie-geweer**, is, blijkens de *Java-Bode*, dan toch eindelijk door den Gouverneur-Generaal een beslissing genomen, zoodat het nu nog maar alleen van den minister van koloniën zal afhangen, of het voetvolk werkelijk eerlang een wapen zal krijgen, waarmede het den inlandschen vijand beter in 't terrein kan opzoeken. Verkorting van den loop en opheffing der bajonet zullen het geweer ruim 1 kilo lichter maken. De klewang zal de bajonet vervangen. Het kapes vervalft, terwijl de kosten op 3 ton worden geraamd.

Een schrijver in de *Java-Bode* over **Ned.-indische marinezaken** wenscht voor Indië in hoofdzaak een verdediging met mijnen, torpedootjagers en onderzeebooten.

Hoewel hij niet behoort tot hen, die geen vertrouwen hebben in de verrichtingen in tijd van oorlog voor de groote schepen, is hij er toch toe gekomen om hun aantal tot drie te beperken, met 't oog op 't personeel, opdat alle torpedootjagers bemand kunnen worden.

Voorloopig acht hij de schepen van 't type *Regentes* voldoende, die, wanneer aflossing noodig is, tijdelijk vervangen kunnen worden door kruisers. De financiële zijde beschouwende, komt schrijver globaal tot een totaal van 38½ miljoen, zoodat, wanneer per jaar 4.2 miljoen voor nieuwen aanbouw besteed wordt, in 9 jaren tijds het voornaamste voor de Indische verdediging gereed zou kunnen zijn.

Met 1 Januari 1906 is opgeheven de vrijstelling van **huisbedienden** van bedrijfsbelasting en hoofdelijken omslag.

De Lampongsche zaak. De regeering heeft den Lampongschen planter, mr. Dijkstra, die een aanklacht indiende tegen den resident van dat gewest, den heer J. P. Neumann, in het ongelijk gesteld en de tenuitvoerlegging gelast van het door den resident gegeven bevel van verwijdering van den heer Dijkstra uit het door hem bestuurde gewest, omdat deze verzuimd heeft een aanvraag in te dienen om vergunning tot vestiging in de Lampongsche districten.

Een Maleische afdeling van het Pers-Bureau. De *Java-Bode* wist mede te deelen, dat binnenkort een Maleische afdeling aan het Persbureau zou worden toegevoegd.

Naar het *Nieuws van den Dag voor N.-I.* vernemt, is dit bericht voorbarig te noemen. Wel wordt die oprichting door de Maleische pers gewenscht en zal zij derhalve in overweging worden genomen, maar een besluit is in deze zaak nog niet gevallen.

Maleische journalistenkring. Op initiatief van den heer F. D. J. Pangemanann, redacteur van de *Kabar Perniagaän*, had ten kantore van dit blad eene vergadering plaats van redacteurs van maleische dagbladen, ten doel hebbende de oprichting van een maleischen journalistenbond. Aanwezig 22 redacteurs, die allen tot den bond toetraden.

Na vaststelling van het doel, werd overgegaan tot verkiezing van een voorloopig bestuur.

Als zoodanig werden benoemd de heeren H. C. Clockener Brousson, redacteur van de *Bintang Hindia*, president; F. Wichers, redacteur van de *Taman Sari*, tot

vice-president; F. D. J. Pangemanann, hoofdredacteur van de *Kabar Perniagaän*, tot secretaris; Phoa Tjoen Hoat, mede-redacteur van de *Bintang Batavia*, tot penningmeester; Gouw Peng Liang van de *Sinar Betawi* en J. H. Pangemanann van *Kabar Perniagaän* tot commissarissen.

Bij het Jap. van Koloniën is ontvangen het volgende telegram van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, betreffende de militaire actie in het landschap Loewoe:

„In Loewoe werd vermeesterd de zwaar versterkte kampong Balboenta na heftigen tegenstand. De vijand had negentig dooden en wij gewond elf militairen beneden den rang van officier, waarvan vier Europeanen.

„Bij de doorkruising van het gebied van Djalada en Ronkong werd geen verzet ondervonden. De bevolking was gedeeltelijk teruggekeerd. De zwaar versterkte kampong Masamba onderwierp zich.”

West-Indische Berichten.

Suriname. De bacove-cultuur-plannen vragen nog steeds aller aandacht. Wanneer, wat nu vrij wel vaststaat, deze plannen tot uitvoering komen, zal zulks niet in geringe mate te danken zijn aan outsiders, die de plantage Katwijk besloten aan te koopen en daar 200 hectaren met bacoven te beplanten. De cultuurmaatschappij Katwijk, tot welker oprichting werd overgegaan, heeft haar kapitaal op 80000 gld. bepaald in 80 aandeelen, waarvan 40 in portefeuille zullen blijven, en voorloopig 33 reeds geplaatst zijn.

De secretaris der Nederlandsche Handel-Maatschappij, Mr J. Bierens de Haan, die voor de onderhandelingen met het surinaamsch bestuur betreffende den afzet der bacoven in de kolonie vertoefde, zou in het begin dezer maand naar New-York vertrekken om schikkingen te treffen met een amerikaansche maatschappij, vermoedelijk de United Fruit Syndicate voor den afzet.

De beste uitkomst zij te dezen aanzien der kolonie toegewenscht.

De poging om arbeiders op de Westindische eilanden voor den spoorweg-aanleg aan te werven, blijkt niet zoo te hebben gefaald, als de ondervinding op Monserrat opgedaan, waar Suriname als een soort hel bleek te zijn afgeschilderd, deed verwachten.

Twee schoeners brachten den 21en en 22en Januari l. een aantal arbeiders o. a. uit Barbados aan, die den 23en reeds naar Kwakoegrond werden vervoerd om daar aan het werk te worden gesteld. Voor het vertrek was er een vijftal lieden, die onwillig waren en zich — zonder resultaten — tot den engelschen consul wendden, schreef de *Suriname*. Later boden de luitjes hunne verontschuldigingen aan en werden zij met de anderen naar Kwakoegrond opgezonden. Het contract met deze arbeiders is voor twee jaren aangegaan. De verwachting is dus blijkbaar dat heel 1907 uit aan den spoorweg-aanleg zal worden gearbeid, maar dan natuurlijk voorbij kilometer 135! Aan de Koloniale Staten zal het niet liggen, wanneer die hoop niet verwezenlijkt mocht worden. Maar heel veel kans, dat nu halverwege zal worden gestopt op den weg, die Suriname's binnenland moet ontsluiten bestaat er voorslands niet.

Voor de Koloniale Staten en eigenlijk ook voor heel Suriname's kiezersvolk was de 26e dezer een gewichtige dag. Voor de vacatures van de heeren Gefken, Tammenga en Curiel, atredende doch herkiesbare leden van de Koloniale Staten, en ter vervanging van het gewezen Statenlid Nassy, moesten vier leden in dat lichaam worden gekozen, waarbij voor het eerst naar wij meenen het stelsel der verkiezing bij candidaatstelling, gevolgd zoo noodig door latere stemming, in Suriname toepassing zal hebben gevonden.

De ontwerp-verordening betreffende de centrale suikerfabriek is door de Koloniale Staten met algemeene stemmen aangenomen, en de herhaalde nitstapjes van gouverneur Idenburg naar bestaande suiker-ondernemingen, wijzen er op, dat in dit opzicht continuïteit van bestuurswege is te verwachten. Wij blijven de meening toegedaan, dat twijfel aan de wenschelijkheid van den maatregel geenszins uitgesloten moet worden geacht, nu de zaak *feitelijk* neerkomt op uitbreiding door steun van gouvernementsewege eener bestaande particuliere industrie, die, wanneer de omstandigheden zoo gunstig waren als in de betrokken memorie van toelichting werd voorgesteld, ongetwijfeld ook zonder dien steun den weg der uitbreiding zou hebben betreden. Dat het gouvernement dien steun biedt bij eene geheel nieuwe zaak, als de bacove-cultuur, is begrijpelijk; de bestaande particuliere suiker-industrie kan dien steun in Suriname onzes inziens ontberen.

De hazardspel-verordening krijgt er van de *Nieuwe Surin.* van langs. De verordening beoogde het dobbelen vooral onder de Javanen tegen te gaan, maar nu komen de Creolen het eerst aan de beurt om te worden gestraft. Dit wekt de verontwaardiging van genoemd blad op; waarom begrijpen wij niet recht. Of verdiende wellicht veeleer een premie te worden toegekend aan creoolsche houders van speelhuizen?

Gouverneur Idenburg is er nu werkelijk op uit om het snoeimes te zetten in de hooge uitgaven der verschillende diensten; het departement der koloniale vaartuigen heeft alvast de eer genoten de aandacht van den bestuurder der kolonie te trekken. Wij zijn overtuigd, dat er op de koloniale huishouding heel wat zal blijken te kunnen worden bezuinigd.

Curacao. De Koloniale Raad was nadat den 25en Januari l. het bericht gekomen was van de benoeming van zes nieuwe leden van dien Raad voltallig, maar voor de installatie bleek, dat twee hunner de heeren Fanel en Sutherland, niet voldeden aan de vereischten van het

ingezetenschap der kolonie. Intusschen is de Raad toch weer „arbeitsfähig“ tot groot soulaas van de *Amiöe*, die blijkbaar bij de candidaatstelling in den Raad al vreesde dat minder gewenschte elementen voor het bestuur zouden worden voorgesteld.

Er schijnt nu toch iets van verdere phosphaatontginningen in de kolonie te zullen komen. Den heer Mr. G. Pintero is voor 15 jaren de ontginning van phosphaat op Klein Curaçao toegestaan, tegen betaling van 0.76 gld. (76 centen) per M3 scheepsloading ongerekend het te betalen uitvoerrecht, terwijl de Santa Barbara Corporation zich de exploratie en ontginning van phosphaat op de plantage Fuik voorstelt.

Willemstad heeft het genoegen gehad van het bezoek van den heer Taigny, den door president Castro zoo onheusich bejegende diplomatieken vertegenwoordiger van Frankrijk in Venezuela. Drie fransche kruisers *Troude*, *Saint Julien de la Gravière* en *Desaix* kwamen ook de haven binnen, doch waren blijkbaar nog niet voor Venezuela bestemd. Ze zouden van Willemstad ook eerst nog eens 'n kijkje in Havana, Colon, enzovoort gaan nemen.

Eene kleine bijdrage tot het inlandsch onderwijs-vraagstuk.

Vervolg voordracht van den hr. C. F. Zeeman, in de Alg. Verg. dd. 19 December 1905 der Ver. „Moederland en Koloniën”.

Bij eene order van 28 Juli 1786 werd afgeweken van den tot dien gegolden hebbenden regel, dat op de scholen alleen van de hollandsche taal mocht worden gebruik gemaakt; en bepaald dat voortaan op ééne der vier compie scholen van het Portugeesch, en op eene andere het Maleisch als voermiddel zou worden gebruikt. Wel vindt men reeds zeer vroeg melding gemaakt van inlandsche schoolmeesters (1643), doch daarmede schijnen aanvankelijk bedoeld te zijn onderwijzers voor inlanders, die evenwel zelf niet tot het inl. ras behoorden; en v. z. later toch ook inlanders als onderwijzers optraden, is tekenend de mede op dezulken betrekking hebbende verklaring in een officieel stuk van 29 Dec. 1766, dat „d' onkunde van sommige, zelfs in d' eerste beginselen der christelijke religie, dermate doorstraalt, dat het (college) zich schaamt om niet te noteeren, hoe overgegeven niet weinige zijn aan geen weerga kennende luiheid. (Zie N. I. Plakaatboek). 1)

Werd alzoo onder de compie aan het onderwijs voor den inlander nog eenige moeite besteed, hoe gering dan ook; onder het opvolgend Engelsch tusschenbestuur ging ook dat weinige te niet. Zooals door Mr. Lev. Norman, in zijn geschrift over die periode is opgemerkt, werd toen van Regeeringswege althans niet de minste poging aangewend om het onderwijs bij den inlander te verspreiden, terwijl men juist het tegendeel verwacht zou hebben van een bewind dat zich op zijn wetenschappelijken zin zooveel liet voorstaan, en vooral zijn bijzondere zorg voor het lot der inlanders als den grondtoon zijner beginselen steeds luide verkondigd heeft.

In het eerste Kol. Versl. — dat over 1849, — vindt men vermeld dat toen slechts enkele inl. scholen bestonden, die door Regenten werden in stand gehouden, en overigens aan inls. alleen onderricht werd gegeven in pesantren. Een 3 tal govts. scholen die bestaan hadden te Pasaroean, te Poerwakarta in Krawang en te Tjiandoer, waren teniet gegaan, de eerste in 1838 door gebrek aan leerlingen, de tweede bij de reorganisatie van Krawang in 1835, en de 3e reeds tijdens den Java-oorlog. Op de bureaux der europ. amtn. werd intusschen aan jonge inlanders gelegenheid gegeven om lezen, schrijven en rekenen met onze teekens te leeren. Met het oog op de toenemende behoefte, zoo voor bestuursdeeleinden als anderszins, van inls. die althans deze elementaire kennis hadden opgedaan werd bij KBT van 30 Sept. 1848 een crediet van f 25000. toegestaan voor het stichten van eene kweekschool voor onderwijzers en van een 20 tal provinciale scholen; terwijl het Gouv. zich bereid verklaarde om fondsen beschikbaar te stellen voor opleiding van inl. ambtenaren. Overigens bezochten in 1847 een 12 tal inl. kinderen, naar het scheen allen verwanten van hoofden, de europ. scholen op Java; en in 1849 34; doch het verder toelaten van onchristen kinderen was in 1848 verboden geworden. Voor onchristen vreemde oosterlingen werden geene afzonderlijke scholen van noode geacht, omdat daardoor slechts concurrentie, zou worden aangedaan aan Europeanen bij voorkomende vacatures van betrekkingen waarvoor kennis van ons letterschrift en onze cijfertekens van noode is; en de gegoede vreemde oostn. geoordeeld werden c.q. wel te kunnen betalen voor de hulp die zij mochten noodig hebben in het gebruik van dat een en ander. Op alto 1855 waren op Java nog niet meer dan 33 scholen met 1157 leerlingen; en in den loop van dat jaar was het noodig voorgekomen, de overdeven verwachtingen te temperen, welke bij sommige inl. hoofden gebleken waren te bestaan, met betrekking tot de kansen op plaatsing in 's lands dienst van leerlingen der inl. scholen. De vaagheid van het voorschrift van art. 128 van het tegenwoordig Reg. Regt. — „de G.G. zorgt voor het oprichten van scholen ten dienste der inl. bevolking, — deed strijd ontstaan over de vraag hoe ver zich de zorg der Reg. voor het inl. ond. wel diende uit te strekken. In 1863 werd diensaan gaande beslist dat genoemd art. moet worden opgevat als een gebiedend voorschrift, om rechtstreeks zorg te dragen voor het onderwijs aan inls. in geheel N. I.; dat die zorg in geen

1) De belooning van die eigenlijke inlandsche onderwijzers was in 1797 zoo slecht dat hun organiek aantal te Batavia niet meer geregeld kon worden aangevuld, weshalve dat van 20 op 12 werd teruggebracht met verbetering der inkomsten.

deele afhankelijk mag worden gemaakt van het al of niet bijdragen der inl. bev. in de kosten; dat het inl. ond. in de buitenbezitt. moet worden bevorderd naargelang van de uitgestrektheid van ons gezag; dat in die streken, waar zelfbestuur is gelaten aan de inl. bev. en ons gezag dus geene rechtstreeksche bemoeienis kan uitoefenen, dit echter volstrekt niet mag uitsluiten aanmoediging van het onderwijs, ook daar. Deze beslissing werd nog nader aangevuld met de aanbeveling om vooral niet de medewerking van hoofden en bevolk. te veronachtzamen ter bevordering van het onderwijs; om in de Buitenbezitt. steeds een onderzoek naar de plaatselijke toestanden te doen voorafgaan aan de oprichting van scholen; en om te zorgen voor de opleiding van inl. onderwijzers. (*) Het duurde nog tot 1871 alvorens de grondtrekken voor eene bepaalde organisatie van het inl. ond. in een K.Bt. neergelegd en afgekondigd werden; en die regeling is sedert bij een K.Bt. van 28 Sept. 1892 herzien. Hieromtrent is bij de toelichting der ontwerp Ind. begr. voor 1893 in 't kort gezegd, dat de regeling van 1871 ontegenzeggelijk geleid had tot het verkrijgen van goede onderwijzers, doch dat haar niettemin meerdere gebreken aankleefden, o.a. dat onoordeelkundig en stelselloos werd omgesprongen met de oprichting van scholen, als gevolg van den eisch om voor elken afgeleverden nieuwen onderwijzer emplot te scheppen; dat het onderwijs enerzijds niet voldeed voor de kinderen van aanzienlijken, en anderzijds te ver ging voor de groote massa; dat het toezicht gebrekkig was. Dat de herziening van 1892 algemeene bevrediging heeft gegeven kan niet getuigd worden. Het Br. indisch systeem lijkt een veel beter geheel te vormen; daargelaten, welke aanmerkingen op zijne toepassing te maken zijn, schijnen zijne onderdeelen in behoorlijk verband met elkaar te staan, gevolg hiervan, dat de Engelschen het onderwijs-vraagstuk, als 't ware van meet af, volledig omvat hebben. Hun werk heeft veel goeds; en wij kunnen er ons voordeel mede doen dat goede uit te vorsch, terwijl wij de gebreken van het systeem vermijden. Wanneer bijv. ook ten onzent de barrière tusschen europ. en inl. ond. kon vervallen, of althans verbroken worden, zonder bepaalde schade voor de europ. scholen, dan zou dat vermoedelijk o.m. aan de kosten van inspectie ten goede komen; om niet te spreken van het stijgen in aanzien van het inl. onderwijs zelf, als gevolg daarvan.

Uit 1904 telden we op J. en M. 659 lagere scholen, welke door 58563, d.i. nog niet 1 pct van het aantal inl. jongens bezocht werden; terwijl het aantal meisjes, die daarvan profiteerden, — behoudens eene particuliere inrichting van dien aard te Bandoeng, vind ik geene afzonderlijke meisjesscholen vermeld, — niet veel boven de 5100 beliep, op eene bevolking in totaal van meer dan 28 mill. zielen! Verder worden op genoemde eil. aangevonden 3 kweekscholen voor onderwijzers, met 200 leerlingen; 3 opleidingscholen voor inl. ambt., met 213 leerlingen; een 6 tal pas geopende huisvlijtscholen in het regentschap Ngawi, met 170 leerlingen; een 4tal handwerk- of ambacht-scholen met 121 leerlingen; de Depoksch school, met 150 leerlingen, onder wie 78 meisjes; en een 6 tal particuliere scholen voor de opleiding van onderwijzers, helpers bij het onderwijs, den godsdienst en de ziekenverpleging, met totaal 115 leerlingen. Bovendien waren een 10 tal inlanders in opleiding voor oogheekundigen; een 11 tal voor hulpgeneeskundigen; wordt aan enkele vaccinateurs gelegenheid gegeven tot het volgen van een cursus, en is op de school voor inl. artsen plaats voor 200 jongelieden; terwijl een 40 tal vrouwen in opleiding zijn voor vroedmeesteres.

Eene vergelijking met de statistieken voor Br. Indië wordt bemoeilijkt doordien de Engelschen niet gewoon zijn de afscheiding tusschen Europ. en inboorlingen zoo stelselmatig door te voeren als bij ons gebruikelijk is; en verder omdat de op het oog zeer uitgewerkte en volledige opgaven, bij nadere beschouwing onderling niet altijd overeenstemmen. Anderzijds geven de hollandsche tabellen geen volledige inlichting nopens den stand van het onderwijs in al zijne takken; moet men daarvoor onder verschillende hoofden zoeken, en percentage berekeningen meereendeels zelf uitvoeren. De wenschelijkheid dat voortaan hierin voorzien worde moge in 't voorgaan even worden aangestipt. Tegelijkertijd zij dan eene betere bewerking van den tekst van het inl. onderwijs-verslag aanbevolen, indezerveege dat allerlei opgaven van personeelen aard, die voor 't nageslacht volstrekt geene waarde hebben, alsook tal van niets zeggende mededeelingen, omtrent gebouwen en meubilair bijv., worden weggelaten, en wat meer aandacht gewijd aan de verkregen resultaten beschouwd uit het oogpunt van het algemeen belang. Na deze parenthesis terugkerende tot de Br. indische statistieken, kan intusschen dit als vaststaande worden aangenomen, dat, indien men enerzijds de europ. christenen buiten rekening laat, en anderzijds de scholieren van europ. afkomst, zoomede de bezoekers der scholen voor koran-onderwijs, toch altijd nog ruim 1.5 pct der bevolking onderwijs geniet. Voor J. en M. geen officieel vermelden leerling vergetende, komt dat percentage nog niet ten volle op 0.23, d.i. nog geen zesde deel van de Br. indische schoolbevolking!

Op de begroting voor 1904 werd gerekend op 1154 inl. onderwijzers en kweekelingen voor J. & M.; op die voor 1906 is dat cijfer gestegen tot 1331, Vermeerdering 177. Gesteld dat elke onderwijzer of kweekeling 30 leerlingen kan helpen, welk getal eer te hoog dan te laag zal wezen; dan zouden dus in 2 jaren tijds 5310 of per jaar 26 à 2700 leerlingen meer dan te voren kunnen worden aangenomen. Op dien voet zouden 25 jaar noodig wezen om alle van het thans aanwezig aantal jongens 1% meer in het onderwijs te doen deelen. — In 1904 slaagden op J. & M. in de

examens voor onderwijzer en kweekeling, na opleiding zoo aan gouvernements als aan particuliere instellingen totaal 208 j.-ingelieden. Gesteld dat $\frac{1}{3}$ van dat aantal, of 69, moest dienen voor aanvulling van vacatures, dan bleven toch nog 139 beschikbaar voor uitbreiding van het onderwijs, en konden, tegen den zooeven genomen maatstaf, $139 \times 30 = 4170$ leerlingen meer worden aangenomen. Dan zou echter toch nog 16 jaar noodig zijn om 1% meer van het tegenwoordige aantal jongens aan onderwijs te kunnen helpen. Men zal wel willen toegeven, dat ook op deze wijze in eene afzienbare toekomst nog geene sprake zal kunnen wezen van een volks-onderwijs; van een bijbrengen van eenige elementaire kennis aan de groote massa van het volk; ja, dat zelfs het bereiken van een toestand als in Br. Indië nu reeds wordt aangetroffen, nog eene belangrijke spanne tijds zal kosten.

Onder ult^o. 1904 waren van de 213 ingeschrevenen aan de opleidingscholen voor inlandsche ambtenaren op J. & M., 22 geplaatst in de hoogste klasse. Bij bestuur en justitie zijn op die eilanden om en bij 3300 inl. ambtenaren in betrekking. Wanneer evenbedoelde scholen dus jaarlijks niet meer dan 22 afgestudeerden zouden opleveren, dan zouden 150 jaren noodig wezen om het geheele inl. ambtenarscorps te vernieuwen! Ook hier dus geen tempo hetwelk rekening houdt met de behoefte aan beter ontwikkeling. Overmeer is aan de voor ambtenaar opgeleide jongelieden nog niet eens altijd voorrang boven anderen verzekerd.

Aan het onderwijs voor meisjes is nog bijna niet gedacht; veel minder aan eene bepaalde vakopleiding voor deze. Niet-inlanders, geen blanken zijnde, tellen op onderwijs-gebied nog altijd niet mede.

Wanneer ik u, een en ander resumeerende, de vraag voorleg, of wij, bij vergelijking van de onderwijs-toestanden in onze Oost, met het hiervoren gegeven kijkje op die in Br. Indië, wel reden hebben om bijzonder voldaan te wezen over onze gestie op dit gebied, dan geschiedt zulks volstrekt niet uit overdreven ingenomenheid met het doen en laten van den buitenlander. Van hoeveel waarde het geraadpleegde werk van Strachey ook is, zoo kan het toch niet verwonderen, wanneer diens kijk op de zaken ietwat aan eenzijdigheid laboreert. Het lijkt mij daarom eene gelukkige vondst, dat mij een tegenhanger in handen is gekomen in een boek van den Voor-Indiër Romesh Dutt, die o. m. lid van den Wetgevenden Raad van Bengalen is geweest, en volstrekt niet in alle opzichten de lofropet steekt over het Br. bestuur in Voor-Indië. Deze indische schrijver, — wiens arbeid tot voorbeeld kan strekken van hetgeen oosterlingen kunnen voortbrengen bij behoorlijke opleiding, — berekent o. a. dat de indische belastingbetaler, bij een getaxeed jaarlijksch inkomen van £2, moet opbrengen 4 sh. 8 d., tegen zijn Eng. collega £ 3 10 sh. bij een inkomen van £ 42 per jaar, alzoo resp. 2 s. 4 d. en 1 s. 8 d. per £, d. i. /1.40 en / 1.— per / 12 of 11.7 pct. en 8.3 pct. Zijn grootste grief betreft het feit, dat Engeland voor Indië geen cent uitgeeft, daar alle gemaakte kosten, tot zelfs die voor de schoonmaakster van het Ministerie inclus (1) door Indië worden vergoed. (2) Ook fulmineert de heer Dutt tegen het bezwaren van Indië met de uitgaven voor oorlogen buiten deszelfs grenzen gevoerd; tegen de vernietiging van Indië's eigen industrie ten behoeve van de Eng. fabrikanten; tegen de opdrijving der lasten op het landbouwbedrijf; enz. Intusschen, welke ook de grieven tegen het Br. bestuur mogen wezen, voor 't oogenblik hebben we alleen te letten op zijne gestie in zake onderwijs; en dan kan niet geloofend worden, dat de Engelschen eer dan wij de plicht erkend hebben, om de overheerschte inl. bevolking op te heffen en te ontwikkelen. Het daartuit voortgesproten verschil van toestanden treft te meer, wanneer men in aanmerking neemt de bekende gering-schatting van de Engelschen voor niet-blanken. Waarlijk, het onderwijs-vraagstuk kan voor onze Oost niet te hoog worden aangeslagen. Het is meer dan tijd dat het beleid voor goed afgedaan zij, waardoor daar een volk van niet anders dan koelies gekweekt werd, met wie een school-kind begrijpen kan dat nooit eene bedrijvige maatschappij is op te bouwen. Waar zouden bij ons in Indië de inlanders gevonden moeten worden, bij machte zijn om tien-duizende guldens ten geschenke te geven, in het belang van het onderwijs? Kan het ons tot eer strekken, dat zij er niet zijn? — Edoch, wat gebeurd is, kan niet ongedaan gemaakt worden; het bejammeren van het verleden schiept geen betere toestanden; daarvoor moet het oog op de toekomst gericht zijn; en dan kan de overtuiging niet vast genoeg geworteld wezen, dat zoo ergens reden bestaat om het woord van H. M. de Koningin-Moeder waar te maken: „Laat Nederland trachten groot te zijn in alles, waarin een klein land groot kan zijn“, zulks zeker het geval is op het gebied van ons koloniaal beheer. Het is werkelijk niet uit philanthropie, noch eene schijnvertooning van onbaatzuchtigheid, dat ik, voor mij de ontwikkeling van den inlander bepleit, maar puur uit overweging, dat het eigenbelang van den Nederl. Staat die voortd. om reden Moederland en Koloniën beiden, — vooropgesteld dat wij ons tevreden stellen met de indirecte voordeelen van ons koloniaal bezit, — niet beter kunnen varen, zoo moreel als materiëel, dan bij

(1) Tegenwoordig ruim £ 17 mill. op eene totaal-uitgaaft van £ 70 à 75 millioen, t. w.:	(duizendtallen)
dienst van de schuld	£ 3,052
mail, telegraafkabels, enz.	227
spoorwegen v. d. Staat of met garantie.	6,416
publieke werken (verlooftrajecten enz.)	51
marine (incl. oorlogschepen in Indië)	174
leger (incl. pensioenen)	2,946
civiele dienst (Minie, opleidingschool enz.)	2,435
voorraden, ook voor de verdediging	2,058
	£ 17,359

(2) Strachey verbloemt dit laatste niet, doch is van meening dat de zegeningen van het Britsch bestuur voor Indië die uitgaaf wel waard mogen heeten!

het kweeke van eene economisch krachtige koloniale bevolking.

Het is niet te verwachten dat u en ik in alle opzichten van dezelfde meening zullen zijn; doch welk verschil van inzicht er ook moge heerschen ten aanzien van de beste wijze waarop het doel zal zijn te bereiken, in elk geval kunnen wij het hierover eens zijn, dat Nederland, na een bezit van meer dan 3 eeuwen, in Indië niet aan het einde van zijne taak staat, maar dat het daar nog een reuzenarbeid te verrichten heeft, zoo het de miljoenen inlanders, over wie het gezag uitoefent, wil opvoeren tot een graad van ontwikkeling, waarop zij de zegeningen onzer hoogere beschouwing op hare waarde kunnen schatten en daarmede hun voordeel doen. Er is in deze richting nog een ruim arbeidsveld voor Nederlands beste zonen, wier energie geen bizonderen prikkel zal behoeven, wanneer het als een artikel van onze nationale geloofsbelijdenis geldt, dat wij ons indisch erfdeel in ongerepten staat wenschen te behouden; dat wij, om geldelijk voordeel alleen, van geen verkwanselen van welk deel ook daarvan willen weten; kortom dat, om het een Duitsch dichter (3) vrij na te zeggen: zij dien gordel van smaragd niet zullen hebben, niet nu, noch in verschiet!

M. H. ik ben hiermede voor het oogenblik au bout de mon latin, niet omdat ik mijn onderwerp meen uitgeput te hebben, maar omdat ik met verder uit te wijden, te veel van uw geduld zou vorderen. Intusschen zult u als slotsom van mijne opmerkingen waarschijnlijk een bepaald plan of voorstel verwachten. Welnu, alhoewel het niet in mijne bedoeling heeft gelegen, de omzetting mijner opmerkingen in eenig resultaat van blijvenden aard uit te lokken, wil ik die verwachting toch niet beschamen. Ik heb daartoe niet veel woorden noodig. Het leven is kort, en het mag daarom een gulden stelregel genoemd worden, om niet uit te stellen tot morgen, wat heden nog gedaan kan worden. Ik heb betoogd, dat de belangstelling in de koloniën te wenschen overlaet, de waarde van ons koloniaal bezit niet genoeg wordt gevoeld, alsook dat de intellectuele ontwikkeling van den inlander in een te langzaam tempo voortgaat. De remedie ligt voor de hand: tracht de kennis van de koloniën bij het groote publiek zooveel mogelijk te vermeerderen, liefst op aanschouwelijke wijze, en daardoor tevens de overtuiging ingang te doen vinden van de noodzakelijkheid, om aan Indië een doorslaand bewijs te geven van ons streven, om zijn ontwikkelingsgang te bevorderen, door het bijeenbrengen van een „Nationaal fonds ten behoeve van het inl. onderwijs“. Onze tijd staat nu eenmaal in het teeken der reclame; zoowel goede als ondeugdelijke ondernemingen behoeven die om belangstelling te trekken; en waarom zou voor eene goede, als waarvan hier de rede is, dat middel ongebruikt moeten gelaten worden? De vaderlander is echter uitermate praktisch, en het zal daarom de goede zaak dienen, wanneer degenen, die van Indië's vetpoten genoten hebben en nog genieten, op onbekrompen wijze voorgaan. Offert dus allen uw penningske, op de wijze, die u het gemakkelijkst zal zijn, en in de overtuiging, dat ge daarmede een nationaal belang dient.

Van de gelegenheid tot debat maakten gebruik de heeren W. van Gelder, J. J. van Santen en H. J. Martijn.

(Wordt vervolgd.)

(3) Nicolaas Becker. Rheinlied.

Van Vreemde Koloniën.

Opname in Engelsch-Indië. De Commissie waaraan voor Engelsch-Indië was opgedragen een onderzoek in te stellen naar wenschelijke wijzigingen in den dienst der opname, heeft onlangs verslag van hare bevindingen gedaan.

De voornaamste voorstellen waren: uitbreiding van den dienst, en, in tegenstelling met wat men ten onzent in Nederlandsch-Indië ziet gebeuren, ontheffing van dien dienst van alle kadastrale en niet bepaaldelijk tot de opname behoorende werkzaamheden, ten einde de topographische kaarten van het geheel in den loop der eerste vijf en twintig jaren up to date te kunnen brengen.

Voor het grensgebied wil men met de opname in de eerste zes jaren gereed zijn. Daar zullen de topographische brigades — in het geheel op 15 te brengen — in stede van als elders uit twee, uit drie officieren of ambtenaren zijn samengesteld.

Met inbegrip van de uitbreiding van den dienst der triangulatie met twee ambtenaren of officieren, wordt uitbreiding van dezen dienst en dien der opname van veertig tot zeventig ambtenaren of officieren voorgesteld.

Officieren van het leger, die bij deze diensten overgaan, zouden voor de eerste maal voor vijf jaren moeten worden benoemd.

Remonte in Engelsch-Indië. Evenals in Nederlandsch-Indië voor de remonte der bereden wapens naar andere landen moet worden uitgezien, kan ook het engelsch-indisch leger zijne paarden niet uit het eigen land recruteeren. Wel is ten deze eenige vooruitgang te bespeuren. Sedert lord Kitchener met het opperbevel van het engelsch-indisch leger werd belast, was het zijn streven om dit zooveel mogelijk onafhankelijk van het moederland te maken. In den jongsten tijd is in dit opzicht dan ook veel verricht. Op het oogenblik kunnen in Engelsch-Indië bijna alle oorlogsbehoeften worden vervaardigd, met inbegrip van munitie, geweren en kanonnen.

Armstrong, Vickers en anderen leveren de stalen blokken, die te Cossipur tot kanonnen worden verwerkt, tot zelfs de nieuwste snelvuurkanonnen voor de rijdende- en veldartillerie.

Affuiten en voorwagens worden te Jubulpore vervaardigd, waar de kanonnen voor den dienst worden

(*) Zie het R. R. v. N. I. toegelicht door Mr. C. W. Margadant deel III.

gereed gemaakt. In de gieterij te Ishopur bij Calcutta en verder te Cossipur worden de projectielen en buizen vervaardigd, terwijl de vulling te Dum Dum plaats heeft, waar ook de patronen voor de geweren worden vervaardigd. De lading komt uit de cordiet-fabriek in de Nilgherries.

Voor de remonte was en is het engelsch-indisch leger hoofdzakelijk aangewezen op Australië. Wel werden onlangs proeven genomen met argentijnsche, noord-amerikaansche en hongarsche paarden, maar geen dezer kon de vergelijking met de Australiërs doorstaan. In het afgelopen jaar werden dan ook 5000 paarden uit Australië betrokken, en nauwelijks een derde van dit aantal werd elders of in het land zelf aangeschaft. Arabieren en Perzen schijnen voor het europeesch gedeelte van het engelsch-indisch leger te hebben afgedaan, wat door sommige deskundigen wordt betreurd. Door het gouvernement werden slechts 150 stuks van deze rassen aangeschaft, die echter bij de inlandsche regimenten nog gezocht blijven.

De afhankelijkheid van het leger in zake remonte van het buitenland, heeft aanleiding gegeven tot meerdere zorg voor het inlandsche paard. In het afgelopen jaar konden dan ook in vergelijking met het vorige jaar reeds 17 procent meer paarden uit de kolonie zelve worden betrokken.

Als een der maatregelen, die ten deze verbetering moeten brengen, zien we in de Times of India de oprichting vermeld der Djelum-kanaal-kolonie, een irrigatie-afdeeling in den Pendjab, alwaar aan vele gegageerde militairen stukken land zijn toegewezen, onder beding dat zij zich ook op de paardenfokkerij zullen toelagen.

Deze kolonisten worden in hoofdzaak gekozen uit lieden, die van jongs af met paarden hebben leeren omgaan en zich daaronder thuis gevoelen, zoodat karf worden aangenomen, dat de lieden zich met voorliefde op dezen tak van veteelt zullen toelagen. De voorloopige uitkomsten zijn alleszins bevredigend; terwijl toch eerst in 1903 de eerste bezending merries in de kolonie aankwam, konden ten vorigen jare in de kolonie naar evenredigheid reeds meer jonge paarden worden aangekocht dan elders.

Duitsche koloniale ambtenaren. De Nieuwe Cour. verrichtte zeker een goede daad door op de verdachtmakingen onzer koloniale ambtenaren door Dr. Paasche in den Duitschen Rijksdag de aandacht te vestigen en daartegen te protesteeren. In één opzicht meenen wij dat het blad het niet bij het rechte eind had, door den uitval van Dr. Paasche toe te schrijven aan den wensch om de Duitsche koloniale ambtenaren in de hoogte te steken ten koste van de onze.

Het optreden der Duitsche koloniale ambtenaren heeft in den Duitschen Rijksdag aan een strenge critiek blootgestaan en dat met recht.

Den 15en December II. werd door den liberalen afgewaardigde Ablast in den Duitschen Rijksdag het verwijt gericht tot het Kolonial Amt, dat dit zijn personeel voor de koloniën slecht koos, waarvan talrijke buitensporigheden en wreedheden tegenover de inboorlingen het gevolg waren, die niet of slechts in geringe mate werden gestraft. De heer Ablast somde eenige voorbeelden op:

Een zekere kapitein von Bessler liet eens opzettelijk 60 tot 70 inlandsche dragers van honger omkomen en antwoordde een officier, die hem opmerkte dat hij den lieden toch te eten moest geven: „Ik wil dat die varkens sterven, ik bewijs er het bestuur een dienst mee.“ Bij 'n andere gelegenheid liet deze onmensche negers, aan een weg-aanleg teweerk gesteld en ziek geworden, zonder voedsel in de wildernis werpen, waar men 's anderen daags hunne door wilde dieren half verscheurde lijken vond.

Kapitein von Bessler bevindt zich thans nog in actieve dienst in het Deutsche leger, na voor zijne onmensche vergripen tot de niet oneervolle vestingstraf voor den tijd van zes maanden te zijn veroordeeld en die straf te hebben ondergaan. Kapitein Graaf von Rittberg, die hem had aangeklaagd, moest zijn ontslag nemen uit den actieven dienst.

Een ander koloniaal ambtenaar, Kannenberg, werd wegens tal van buitensporigheden en moorden, op inboorlingen gepleegd, tot drie jaren gevangenisstraf veroordeeld. Hem is sedert gratie verleend een pensioen.

Luitenant Dominik in Kameroen deed aan de inboorlingen de geslachtsdeelen afsnijden. Hoe staat het toch met 'onderzoek? vroeg de spreker. Kapitein Thierry kreeg door een vergiftigde pijl de welverdiende straf voor tal van wreedheden.

De gouverneur van Togo, Horn, deed een inboorling opzettelijk van dorst omkomen, dien hij, na hem 25 slagen te hebben doen toedienen, aan een paal had doen binden en aan de brandende zon blootgesteld.

Een ander hoog bestuursambtenaar, von Puttkammer, gouverneur van Kameroen, veroordeelde inlandsche hoofden tot negen jaren gevangenisstraf, omdat hij zich beleedigd achtte door hunne klachten.

De Gouverneur van Nieuw-Guinea klaagde een officier aan wegens sexueele ondeugden, waarom deze onder de heele bevolking bekend stond. De vuilak werd teruggeroepen en is nu ambtenaar bij het bestuur der keizerlijke marine.

Een zekere Wagner, chef van een gouvernementstation, deed negers door stokslagen ter dood brengen.

De waarnemend directeur van het Deutsche Kolonial Amt, prins von Hohenlohe, zeide deze feiten te betreuren en beloofde een streng optreden, om herhalingen te voorkomen, doch waarschuwde het publiek om die feiten te generaliseeren, die op zich zelve stonden

en als zoodanig in alle koloniën voorkwamen.

Tevergeefs zochten we in eenig blad ten onzent een protest tegen deze woorden van den nieuwen Duitschen Kolonial Director.

Mogen ten onzent wreedheden, door particuliere werkgevers gepleegd aan het licht gekomen zijn, de straf volgde, waar de feiten bekend werden en de misdadiger zich niet door de vlucht in veiligheid had weten te stellen, op de misdaad. Nimmer zou in eene onzer koloniën een bestuursambtenaar het durven wagen op te treden, als blijkens het vorenstaande door Duitsche ambtenaren en officieren met bestuursbetrekkingen belast in de Duitsche Schutzgebiete werd gehandeld.

Het is, gegeven onze zooveel langere Kolonial-tätigkeit, ook niet anders te verwachten dan dat de keuze onzer koloniale ambtenaren met meer zorg kan en moet plaats hebben dan in een land, waar men nog aan het begin staat der koloniale loopbaan.

Er zijn er echter aan gene zijde onzer oostelijke grenzen, die dit niet willen inzien en erkennen. Tot dezen behoort blijkbaar Dr. Paasche, die, toen aan de voorgelegde feiten van wreedheid en onmensche-lijkheid, straffeloos of nagenoeg straffeloos door bestuursambtenaren gepleegd, niet te veranderen viel, om te redden wat er nog te redden was over de eerlijkheid der Duitsche koloniale ambtenaren kwam te spreken — er moest toch iets goed aan wezen.

Het was dus 'n pleit voor verzachtende omstandigheden ten behoeve van de veroordeelden. Waar gouverneurs van koloniën, als een von Puttkammer en Horn dergelijke voorbeelden stellen, kan men nagaan, hoe het in de lagere rangen gesteld is. Van een in de hoogte steken van zulk bestuurspersoneel kan o.i. geen sprake zijn. Het was een trachten van Dr. Paasche om ze weder op te beuren. Dat hij dit niet zonder protest ten koste van den goeden naam der Nederlandsche koloniale ambtenaren kon doen, is de verdienste van het, door ons genoemde blad.

De boycot. Engeland leeft thans als koloniale mogendheid in het teeken van den boycot. De Swadeshi-beweging in Engelsch-Indië dienstbaar gemaakt aan de agitatie tegen de splitsing der provincie Bengalen in twee provinciën, waarover men in Hindoe-kringen weinig gesticht was, houdt nog steeds aan. Wel is waar sprak de Times of India in haar weeknummer van den 20en Januari II. van een ineensstorting van den boycot, naar aanleiding van het feit, dat in de maand December II. voor eene waarde van 29 lakhs roepjen, ongeveer 24 tonnen gouds, meer aan katoenen goederen te Calcutta werden ingevoerd dan in de overeenkomstige maand van het jaar 1904, maar de bombaysche katoen-industrieelen, die in het laatste jaar bijna evenveel nieuwe weefgetouwen in werking konden stellen als in de voorafgaande tien jaren te zamen weten wel beter. Het bandeda mataram, de hindoesche heilwensch voor het vaderland, heeft in heel Engelsch-Indië luide weerklink gevonden.

De jongste poging tot boycot in eene Engelsche kolonie had plaats in Natal en Zoeloeland, waar onlangs drie inboorlingen tot gevangenis en geeseling werden veroordeeld, die heel wat onrust onder de Kaffers hadden teweeg gebracht. Zij zeiden door Dinizoele te zijn gezonden, die allen Kaffers beval slechts inlandsche kleederen te dragen, geene zaken aan te raken van Europeesch maaksel, geene wegen te be- gaan door den blanke aangelegd, geene huizen te bewonen in Europeeschen stijl gebouwd, en al hun varkens te doodden. Dinizoele zou hiertoe besloten hebben wegens de wet op het hoofdgeld, en tien boodschappers zouden uit Basoetoland bij Dinizoele zijn gekomen in verband met den voorgenomen oorlog tegen de blanken.

De Kaffers geloofden dit alles, doodden hunne varkens, werden onrustig en weigerden het hoofdgeld te betalen, zonder dat het bestuur begreep waarom, tot dat Christen-inlanders het zaakje aan het licht brachten en de drie raddraaiers konden worden gegrepen.

Zoo was de eerste lezing, die de Engelsche bladen van den toestand in Natal gaven. Latere berichten wijzen er op dat de Ethische kerk, welke in de laatste jaren veel veld won onder de Kaffers in Zuid-Afrika en een machtig wapen blijkt voor de leus: „Afrika voor de zwarten“, hier de hand in het spel zou hebben, en de toestand geenszins zonder gevaar is.

De correspondent van de Times te Johannesburg bleek van een bezoek aan Natal den indruk te hebben meegenomen, dat een algemeene opstand der Kaffers in Natal geenszins tot de onwaarschijnlijkheden behoort. Wel overschatte hij het gevaar van zoo'n opstand niet voor het „hoogste“ voor een Times-correspondent: „het rijk“ maar hij wees toch op de mogelijkheid van een massa-moord op de blanken in Natal.

Het bestuur dier kolonie zou volgens dezen correspondent de feiten niet onder de oogen willen zien, wegens de financiële consequenties, die uit een dienovereenkomstig optreden zouden voortvloeien.

De koloniale kas staat er niet al te best voor en zou het bestuur nu nog uitgaven moeten doen voor militaire doeleinden, dan zou zulks mogelijk aan de oppositie een wapen in handen geven, om het van het kussen te stooten.

Bestuursreorganisatie in Fransch Congo. Het verslag der Commissie, ingesteld onder voorzitterschap van den heer de Lanessan om naar aanleiding van

de rapporten der zending de Brazza der Fransche regeering in zake de, ten aanzien van Fransch Congo te nemen maatregelen te dienen van advies, heeft geleid tot het decreet van den 15en dezer, waarbij de indeeling van Fransch Congo in vier deelen, Gabon, Midden Congo, Oubanghi-Chari en Tsjad gehandhaafd wordt, met dien verstande evenwel, dat de geheele kuststrook nu aan de kolonie Gabon wordt getrokken, welke door een luitenant-gouverneur met zetel te Libreville wordt bestuurd; en dat de beide laatstgenoemde deelen vereenigd onder een luitenant-gouverneur met zetel te Fort de Possel komen te staan. Midden-Congo met de hoofdplaats Brazzaville, zetel tevens van den commissaris-generaal van Fransch-Congo, zal voor het lokaal bestuur zich met een „administrateur en chef“ moeten vergenoegen.

Elk dier deelen, Oubanghi-Sjari-Tsjad vereenigd, heeft dus zijn eigen bestuurshoofd, bijgestaan door een Raad van bestuur, en ook zijn eigen budget, terwijl het algemeen budget voor geheel Fransch Congo ressorteert onder den Commissaris-generaal, eveneens bijgestaan door een Raad van bestuur, terwijl hem een secretaris-generaal met den rang van gouverneur, is toegevoegd.

Voorloopig is met het oog op de wenschelijkheid om in dat land, waar nog alles moet worden tot stand gebracht, het centraal gezag de beschikking te geven over zoo min mogelijke middelen, aan het algemeen budget het leeuwenaandeel der inkomsten toegewezen, maar het is toch wel de peine waard hier eens de aandacht te vestigen op de decentralisatie, zoo in politieke als in financiële zin, welke bij den opbouw dezer kolonie, waaraan de Fransche regeering ernstig blijkt te denken, voorzit.

De minister van koloniën, Clémentel, heeft aan den heer Louis Gentil, die wederom als commissaris-generaal van Fransch-Congo optreedt, niettegenstaande de perfide campagne van enkele eerzuchtigen, om onder het humanitaire mom dezen bestuurder uit het zadel te lichten, een lang epistel vol instructiën doen toekomen.

Wij ontleenen daaraan het volgende betreffende de rechtspraak:

„Er is, schreef de heer Clémentel, eene zaak van het hoogste belang bij de politieke organisatie van een land; ik bedoel de rechtspraak. Voor de primitieve volkeren is het hoogste attribuut van het gezag dat om de verschillen uit den weg te ruimen en de misdaden te straffen; is de hoogste eer voor een bestuurder die rechtvaardig te zijn. Het beginsel der scheiding van machten is voor hen onbegrijpelijk, en wat zij van het gezag verlangen, is dat het krachtig en rechtvaardig zij. In het belang van ons gezag zoowel als in dat van de inboorlingen zelve, moeten wij goede zorg dragen voor de instelling eener inlandsche rechtspraak.

Het decreet van den 17en Maart 1903 voorzag daarin, maar de uitvoering bleef achterwege.

Wij kunnen er niet aan denken om in een zoo primitief land onze ingewikkelde wetten toe te passen en onze procedure ingesteld voor een geperfectioneerde beschaving.

Het decreet van den 11en Februari 1906 heeft een zeker aantal nieuwe posten van vrederechters met uitgebreide volmacht in het leven geroepen. Deze instelling zal er toe bijdragen om de rechtspraak tot haar recht te doen komen in de verschillende deelen onzer kolonie.

Met deze nieuwe magistraten zal men evenwel niet kunnen volstaan. Wat wij moeten hebben dat zijn tot in de kleinste bestuurs-centra rechtbanken in eersten aanleg, welke daár of zoonoodig in andere centra van bevolking zullen zitting houden en rechtspreken.

Elke rechtbank zou daarbij zijn samengesteld uit den voorzitter, steeds het hoofd van bestuur, en twee inlandsche notabelen, dezen met raadgevende stem. De procedure zou tot het stricte minimum worden teruggebracht.

Er zal dan recht moeten worden gedaan, zooveel mogelijk overeenkomstig de inlandsche gewoonten en overigens zooals de rechtvaardigheid vereischt. De straffen moeten in overeenstemming worden gebracht met de meer humane inzichten in het moederland. Zwaardere straffen dan een jaar gevangenis zullen aan de goedkeuring moeten worden onderworpen van eene commissie ter hoofdplaats, voorgezeten door een magistraat. De zaken van allen aard zouden, naar gelang van den ernst en de belangrijkheid, hetzij in eersten aanleg afgedaan kunnen worden, hetzij een appel in hooger beroep bij de rechtbank in tweede instantie toelaten.

Overtredingen en kleinere vergripen zullen onmiddellijk door de hoofden van bestuur worden berecht, overeenkomstig de regelen vervat in den reeds in alle Fransche koloniën ingevoerden: Code de l'indigénat.”

Vragenbus.

Aan de Redactie-commissie van het Koloniaal Weekblad.

Een paar jaar, wellicht drie jaar geleden, deelde het Koloniaal Weekblad mede, den uitslag der procedure, inzake aanslag in de bedrijfsbelasting van het geldelijk bedrag, dat uit Indië besteed werd voor opvoeding van Indische kinderen in Nederland. Maar ik zond destijds die gegevens naar Indië en heb er nu weder behoefte aan.

Zou nwe redactie deze zaak nog eens in ons weekblad willen behandelen? Nog zijn er commissies van aanslag, die deze procedure niet schijnen te kennen, en wellicht ook Indische familiën, die er niet van op de hoogte zijn.

Hoogachtend,
Uw Dw.

Arnhem, Febr. 1906.

S. M.

Gaarne voldoen wij aan dit verzoek, door hieronder te doen volgen wat in N°. 6 van onzen 3en Jaargang (23 April 1903) hieromtrent werd vermeld:

In de bekende procedure over de vraag: of kinderen van Indische ouders, zoolang zij in Nederland verblijven, moeten worden aangegagen in de bedrijfsbelasting voor de som, die hunne in Indië wonende ouders ten hunnen behoeve overmaken, is thans door den Hoogen Raad beslist.

Ten genoegen van alle belanghebbenden, en zeker ook van allen, die gaarne overeenstemming zien tusschen het geschreven recht en de billijkheid, is thans uitgemaakt, dat die kinderen niet belastingschuldig zijn. In onzen vorigen jaargang is in den breede meegedeeld, op welke gronden reeds de Rechtbank te Amsterdam tot die beslissing kwam, de Hooge Raad heeft thans die overwegingen bevestigd en daarbij nog uitdrukkelijk gezegd, dat ook de andere in art. 2b der wet van 2 October 1893 genoemde grondslagen geen reden geven om aan belastingschuldigheid te kunnen denken.

Red. Com.

Aan de Redactie van Oost en West te 's Hage.

Wie onzer leden of lezers, in de Preanger goed bekend, wil zoo vriendelijk zijn, om een bemiddeld huisvader, eenige inlichtingen te geven met het oog op vestiging in een der hoofdplaatsen in de Preanger Regentschappen.

Is er gelegenheid tot eenigerlei vakopleiding voor jongens of meisjes, bijv. te Bandoeng?

Wat geldt een goedgelegen woonhuis met bijgebouwen en erf, in koop of huur?

Is, met het oog op een in Z. Afrika opgedane leveraandoening, 't klimaat ook voor leverlijders in de milde betekenissen der kwaal aan te bevelen te Bandoeng?

Hoeveel is 't aantal Europ. inwoners thans te Bandoeng, en gaat de plaats vooruit?

Met deze en andere inlichtingen ten gerieve van inzender, die 't gure gevaarlijke klimaat onzer laaglanden van harte moede is, en van zijn vroeger vijfjarig verblijf op Java onuitwisbaar genoeglijke herinneringen behield, verplicht men ten zeerste

Uw dw. dr.

BATAVUS-AFRICANUS.

's Hage, 17 Februari 1906.

V A R I A.

Een Hollander Bouddha-priester.

Onlangs is een jonge Nederlander, de heer Bergendhal, zoon eener bekende familie te Amsterdam, te Chulla Lanka op Ceylon tot Bouddha-priester gewijd. De plechtigheid, die werd bijgewoond door een groot aantal Europeanen, werd verricht door een Bouddhistisch priester geworden Duitscher.

De heer Bergendhal gaat nu met kaal geschoren hoofd barrevoets en in een lang wit kleed gehuld om.

Indische Verdraagzaamheid.

Den 7n Jan. jl. werd te Malang een nieuwe Roomsche Kerk ingewijd.

Volgens den correspoendent van het Soer. Hbl. werden, gedurende de wijding, hymnen gezongen door een koor van jonge dames, zoolwel van den Katholieken als van den Protestantischen eeredienst.

Officieele colportage.

In het Bat. Nbl. leest men:

Met genoegen constateeren wij dat het goede voorbeeld van Z. Ex. den Gouverneur-Generaal om verschillende hoogedelgestrenge en weledelgestrenge heeren te belasten met de colportage van de *Bintang-Hindia*, goed doet volgen. In de *Semarang Courant* lezen wij namelijk, dat de heer H. A. van Hien te Bandoeng van den chef der exploitatie der Westelijne vergunning gekregen heeft om door tusshenkomst van alle stations- en haltechefs een intekenlijst te doen circuleeren bij de plaatselijke ingezetenen op de ondernemingen in de nabijheid voor het verkrijgen van intekenaren op den herdruk van zijn werk: de *Javaansche Geestenwereld*.

Het blad vermeldt, dat de betrekkelijke circulaire bestaat en aan alle leden van het spoorwegpersoneel bij de W. L. is toegezonden.

De zorg van regeering en regeeringsambtenaren voor de geestelijke ontwikkeling van Indië is treffend, vindt de *Controleur*, die nu en dan grappige bijzonderheden omtrent Indië weet op te diepen.

Een nieuwigheid.

Te Semarang nog niet vertoond, zijn de draagbare restauraties oftewel gaarkuikens, waar men europeesche kost kan bekomen, zegt de *Sem. Ct.* Een broodje met kaas à f 0.10, een kop koffie en melk f 0.05, een bord soep f 0.10, een portie biefstuk met aardappelen, dopertwies en salade voor f 0.20. En bepaald, 't smaakt goed, naar me verzekerd wordt. Zóóver is men ten uwent nog niet, maar 't toont, dat Kromo vooruit gaat en *Bintang Hindia* zal er nu wel voor zorgen, dat:

Hooge hoed en lange jas,
Handschoenen en witte das,
En wat er verder noodig was,
Brengt ons nu beschaving ras.

De Jong Chineezers.

Aan de leden der Chineesche legatie te Petersburg en de aan de legatie verbonden studenten, is vanwege de regeering te Peking verlof gegeven hun staart af te knippen. Dit bericht heeft, ook met het oog op Ned.-Indië een zeer serieuze achtergrond, want daarmee geeft de regeering in beginsel haar altoos gegolden formule prijs, dat een Chineesch zonder staart gelijk staat met een geëxcommuniceerde. Bovendien is het een groote concessie aan de Westersche beschaving.

* * *

Een navolger van den smid van Gretna Green te Djocja.

Djokja mag er zich over verheugen, onder de burgerij een goena-goena-dokter te tellen.

Hij resideert op Djagalan op de hoogte van het abattoir en is een zoon van het land der saguweerpalm. Een uithangbord heeft hij niet, maar mocht men hem eventueel noodig hebben, is zijn adres gemakkelijk te vinden. Evenals de bekende smid van Gretna Green huwelijksbanden smeedde, verklaart de dokter zich te allen tijde bereid huwelijksbanden te slaken, verlovings- te verbreken, gebroken engagementen weder aan elkaar vast te lijmen en last but not least echtverenigingen tot stand te brengen, al dan niet gevolgd door inschrijving in de officieele registers op het stadhuis en dat alles middels de stille kracht. De dokter verheugt zich in een drukke praktijk.

* * *

Belast met de waarneming.

De Buitenzorgsche correspondent van de *Semarang Courant* schrijft:

Zoodra de waarnemende algemeene secretaris vernam dat de heer Van Rees, algemeene secretaris, waarnemende directeur van B. B., door den minister van koloniën nog tot 15 Februari 1906 wordt aangehouden, dus verondersteld mag worden, dat eerst met 1 April van 't volgend jaar de waarneming ophoudt, zou de heer De Groot zich tot den landvoogd gewend hebben met de eerbiedige vraag hoe de positie geregeld behoort te worden van een hoofdambtenaar in actieven Indischen dienst die met binnenlandsch verlof in Nederland zijnde aldaar door den minister van koloniën wordt aangehouden ter behandeling van gewichtige aangelegenheden die de regeering van Indië betreffen.

Die vraag is zeer natuurlijk. Immers zoeven is een besluit geslagen, regelende de positie van den ambtenaar in actieven Indischen dienst, die tot lid van de Tweede Kamer wordt gekozen, nu dient toch eveneens te worden besloten omtrent den met binnenlandsch verlof in Nederland door den minister te werkgestelden ambtenaar, wat even goed zonder antecedent is als de aanvaarding door iemand in actieven dienst van het lidmaatschap der volksvertegenwoordiging.

De landvoogd moet in een lachbui zijn geschoten die aanstekelijk werkte op den waarnemenden A. S.

Tot bedaren gekomen, zeide Z. Exc.: De A. S. wd. dir. van B. B. is met binnenlandsch verlof, dat verlof is verlengd en u is belast met de waarneming der functiën van A. S. tot dat diens verlof om is.

De wd. A. S. vroeg nog: mag ik de vrijheid nemen eerbiedig te verzoeken of deze maatregel ook van eenige consequentie zal zijn?

Nu fronste de landvoogd 't voorhoofd, doch weldra klarede zijn blik op en 't antwoord luidde ietwat spottend: Ja wel als u laler als A. S. wd. directeur van B. B. met binnenlandsch verlof gaat.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur, 20 Febr. 1906. No. 8.

Jaarverslag over 1904 van de Gouvernements Kina-onderneming, door Van Gorkom. — Vervolg op: 30 jaren Kinamarkt in woord en beeld, door C. H. O. M. von Winning. — Tamarinden en tamarindenwijn, door P. v. d. W. — De suikerindustrie op Java, door J. C. Boot. — Sabang en Britsch-Indië, door J. H. Cohen Stuart (vervolg). — Nederlandsch-Indische petroleum. — Stoomvaartverbinding Java—Zuid-Afrika. — Nederland. — Het bespuiten van boomen met Bordeaux'sche pap, door R. W. T. — De invloed van Bordeaux'sche pap op groene bladeren, door R. W. T. — Bericht omtrent de Gouvernements kina-onderneming over het 4e kwartaal 1905. — Orchideeën op Ambon, door F. — Enz.

De Economist, Februari 1906.

Het octrooi van de Javasehe Bank, door Mr. N. P. van den Berg. — Weder een suikererisis in Europa, door Prof. Mr. J. Baron d'Aulnis de Bourouill.

Weekblad voor Indië, 2e jaarg. No. 38.

De eerste staatkundige vergadering in Nederlandsch-Indië, door Dr. R. Broersma. — Daendels in zijne proclamatie, houdende de inlijving onzer kolonie bij het fransche keizerrijk, door J. G. Doorman. — Een boek over de Tugeri's en Toro's van Zuid Nieuw Guinea (met afbeeldingen), door J. E. Jasper. — Tjamba (met foto's). — De regentsdochter, roman van Victor Ido (Eerste gedeelte).

Teysmannia, 16e jaarg. Afl. 12.

Iets over het toppen, door J. van Breda de Haan. — Het planten van boomen, door H. J. Wigman. — Een wedstrijd met pulverisateurs, door J. van Breda de Haan. — Uitkomsten van de van Gouvernementswege in 1904 en in het begin van 1905 genomen proef met de verbouw van Jute op Java, door W. R. Tromp de Haas. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Enz.

De Rijnsche Zending, 36e jaarg. No. 4.

Wat er te Naroemonda te zien is, door J. H. M. — Borneo. De reis van Br. Zimmermann naar de Miri-streek. — Eene reis van zendeling Renken en Br. Zimmermann, de Kahajan-rivier op naar het binnenland van Borneo, door S. — De Rijnsche Zending in het Parlement. — Enz.

A D V E R T E N T I E N.

Een Indische Jonge Dame.

uit den deftigen stand, haar opvoeding in Europa gehad hebbende, op de hoogte der talen, muziek en huishouding, zag zich gaarne geplaatst bij een deftige Indische familie om de vrouw des huizes behulpzaam te zijn, is ook niet ongenegen de leiding der kinderen op zich te nemen. Zij wenschte ook zeer gaarne mee terug te gaan naar Indië. Er zal meer op goede behandeling, dan op groot salaris gelet worden. Brieven onder No. 167 aan het Bureau van het Koloniaal Weekblad te 's-Gravenhage.

A A N G E B O D E N.

Tegen 1 Mei a.s., gem. Suite met Serre, 1e Étage, met pension. Voor deftig Heer of Dame. **Reinkenstraat 9, Den Haag.**

Z E I S T - H O L L A N D.

Pension „WILHELMINA”

Zeer mooi en zonnig gelegen, ruime Kamers, met Serre en Waranda.

Beleefd aanbevelend,

Mevrouw SPELMAN—PETERSON.

E I S M A & Co.

NOORDEINDE 20, DEN HAAG.

K a s s i e r s

EN

Commissionairs in Effecten.

Salon Moderne de Coiffure

pour Dames, Messieurs et Enfants.

Coiffeur Posticheur.

HERMAN J. C. MEEUWS,

119, Prins Hendrikstraat 119,

1ste huis van af de van Diemenstraat.

La Haye.

Articles de Toilette.

Dames haarwasschen en drogen 50 ots.

Geld in voorschot

op heele en gedeelten van Inboedels, Meubelen, Diam., Goud, Zilver, Fietsen, Naaimachines en alle mogelijke Goederen, ook op L. B. briefjes enz. enz. Op langen termijn m. r. van wederinkoop. Let op No. 62 en 87 en straat.

Adres:

62-87. Helmersstraat 62-87.

1896

Grootste, oudste

1906

vertrouwbaarste inrichting in Nederland

met Dames-Deskundige.

Mevr. v. d. Werff,

Stationsplein 45,

bij het Rijswijksche Plein.

Gep. dag. van 11—2 en 7—10.

Alle inlichtingen gratis en franco.